

Rapport 9/92

Statsbudsjettet 1993

En oversikt over bevilgningsforslag, nye stillinger og prioriteringer som berører universiteter, høyskoler, forskningsråd og institusjoner med forskning

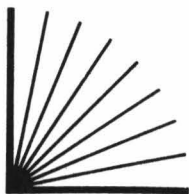

Utredninger om forskning og høyere utdanning
NAVFs utredningsinstitutt
Norges allmennvitenskapelige forskningsråd

Rapport 9/92

Statsbudsjettet 1993

En oversikt over bevilgningsforslag, nye stillinger og prioriteringer som berører universiteter, høgskoler, forskningsråd og institusjoner med forskning

Utredninger om forskning og høyere utdanning
NAVFs utredningsinstitutt
Norges allmennvitenskapelige forskningsråd

ISBN 82-7218-283-1

ISSN 0802-9342

GCS AS - Oslo

Forord

I denne rapporten gir vi en oversikt over forslaget til statsbudsjett for 1993 med hensyn til bevilgninger, nye stillinger, studieplasser og prioriteringer som berører universiteter, høyskoler, forskningsråd og institusjoner med forskning. Analysen er foretatt med utgangspunkt i St. prp. nr. 1 (1992-93).

Rapporten er noe mindre detaljert enn tidligere år på en del punkter. Det gjelder særlig de midler som forskningsrådene disponerer utenom grunnbudsjettene og i hovedsak de mindre FoU-tunge departementene. Dette er bl.a. et resultat av vår leserundersøkelse høsten 1991.

Rapporten er utarbeidet av Nina Lidahl, Mari Teigen, Ole Wiig, Håkon Bach og med bidrag fra Nils Roll-Hansen og Hans Skoie. Arbeidet er utført under veiledning av Kirsten Wille Maus som også har stått for koordineringen av oppgavene.

Oslo 23. oktober 1992

Johan-Kristian Tønder

Hans Skoie

10/10/10

Dear Sir,
I have the pleasure to inform you that your application for a grant of probate in respect of the estate of the late Mr. John Smith has been approved by the court. The grant is now ready for issue and will be sent to you as soon as possible. I am sure you will be pleased to hear of this successful outcome.

Yours faithfully,
[Signature]

[Name]

10/10/10

Innhold

	Side
1 HOVEDPUNKTER	7
1.1 Hovedpunkter i Regjeringens forslag	7
1.2 Nærmere omtale av Norges forskningsråd, nasjonale innsatsområder og internasjonalt forskningssamarbeid	9
1.3 Noen kommentarer til budsjettforslaget	11
2 DET TOTALE BUDSJETT FOR 1993	13
2.1 Regjeringens hovedprioriteringer	13
2.2 Hovedtall i budsjettet	14
2.3 FoU-bevilgningene	17
3 KIRKE-, UTDANNINGS- OG FORSKNINGSDEPARTEMENTET	23
3.1 Totale bevilgningsforslag til universiteter, høyskoler og forskning .	23
3.2 KUFs premisser for budsjettforslaget	24
3.3 Universitetssektoren (A.1)	30
3.4 Høgskolesektoren (A.2)	35
3.5 Bevilgninger til programkategorien "Særskilte forskningsformål" .	39
4 NORGES FORSKNINGSRÅD (NFR)	41
4.1 Generelt	41
4.2 Allmennvitenskapelig forskning (tidligere NAVF)	44
4.3 Anvendt samfunnsforskning (tidligere NORAS)	46
4.4 Teknisk næringsrettet forskning (tidligere NTNf)	47
4.5 Fiskeri- og havbruksforskning (tidligere NFFR)	50
4.6 Landbruksvitenskapelig forskning (tidligere NLVF)	51
5 BUDSJETTET FOR ØVRIG	53
5.1 Nytt departement for nærings- og energispørsmål	53
5.1.1 Næringsdepartementet	53
5.1.2 Olje- og energidepartementet	57
5.2 Miljøverndepartementet	58
5.3 Landbruksdepartementet	60
5.4 Fiskeridepartementet	61
TABELLVEDLEGG	63

2000

1. The first part of the report deals with the general situation in the country and the progress of the reform process. It also discusses the main challenges facing the country and the role of the international community.

2. The second part of the report deals with the economic situation and the progress of the reform process. It also discusses the main challenges facing the country and the role of the international community.

3. The third part of the report deals with the social situation and the progress of the reform process. It also discusses the main challenges facing the country and the role of the international community.

4. The fourth part of the report deals with the political situation and the progress of the reform process. It also discusses the main challenges facing the country and the role of the international community.

5. The fifth part of the report deals with the environmental situation and the progress of the reform process. It also discusses the main challenges facing the country and the role of the international community.

6. The sixth part of the report deals with the conclusion and the role of the international community.

1 Hovedpunkter

1.1 Hovedpunkter i Regjeringens forslag

- * Bevilgningene til FoU er i Gul bok anslått til å utgjør totalt 8854 mill. kr. i 1993 budsjettet. Dette innebærer en realvekst på 5,4% i forhold til 1992 budsjett når kostnadene ved deltakelse i EFs tredje rammeprogram inkluderes. Med dette budsjettforslaget er Regjeringens målsetting om en gjennomsnittlig årlig realvekst på 5% i fire-års perioden 1990-1993 nådd. Videre anslås den norske FoU-innsatsen for 1992 til å bli i overkant av 1,9% av BNP.
- * To nye store saker preger budsjettforslaget; opprettelse av Norges forskningsråd fra 1.1. 1993 og forskningssamarbeid mellom EF og EFTA som følge av EØS avtalen.
- * De viktigste satsinger innenfor forskning skal være grunnforskning, forskerrekuttering, næringsrettet forskning og miljøforskning. *Internasjonalt samarbeid* skal være prioritert innenfor alle disse satsingene. En vesentlig del av veksten i bevilgningene til Norges forskningsråd skyldes økte bevilgningene til deltakelse i EFs tredje rammeprogram for forskning.
- * Handlingsplanen for forskerrekuttering for fire-års perioden 1990-93 med en opptrapping på 180 nye rekutteringsstillinger pr. år. er ikke fulgt opp i 1993 budsjettet. Det er avsatt midler til 80 nye rekutteringsstillinger. Regjeringen har prioritert tiltak for å forbedre og effektivisere forskerutdanningen fremfor å etablere nye stipend.
- * Et sentralt mål for Regjeringen er å øke gjennomstrømningen av hovedfags- og dr.grad. studenter. I denne sammenheng legger Regjeringen vekt på å tildele midler etter resultat: henholdsvis 15 og 10 tusen kr. for hver hovedfagsstudent som uteksamineres og 50 tusen kr. for hver dr.student som oppnår dr.graden. Innenfor rammen av budsjettmidler til universitetene er det i 1993 budsjettet satt av 100 mill. kr. til senere tildeling. Tiltakene er rettet mot de fagmiljøene som har størst problemer: historisk-filosofiske-, matematisk-naturvitenskapelige-, samfunnsvitenskapelige og juridiske fag. Målet er å få et sterkere incitament til å ta imot nye studenter og at disse fullfører på normert tid.

- * Regjeringen legger stor vekt på at utbyttet av offentlige investeringer i FoU skal økes gjennom tiltak for kvalitets bedring og god ressursbruk. Det skal legges større vekt på resultatene av forskningen. Utvikling av system og metoder for å dokumentere forskningsresultat står her sentralt. Evalueringer som et redskap til å vurdere kvalitet, effektivitet og resultat inngår som del av dette arbeidet.
- * Der er foretatt omfattende reorganiseringer som Regjeringen forventer vil gi et mer rasjonelt styringssystem: etableringen av statens utdanningskontorer i fylkene, høyskolesentra, og Norges forskningsråd. Dette skal gi gevinst i form av administrative innsparinger.
- * Alle innsatsområdene bortsett fra miljøteknologi er evaluert. Innsatsområdene informasjonsteknologi, miljøteknologi og ledelse, organisasjon og styringsstruktur vil i hovedsak bli videreført i samsvar med programplanene. Regjeringen mener det fremdeles er nødvendig med en spesiell satsing på Kultur og tradisjonsformidlende forskning. For de andre områdene vil det være et viktig ansvar for forskningsrådsystemet å vurdere hvordan videreføring bør skje i 1993.
- * Ny stortingsmeldingen om forskning blir lagt frem "tidlig i 1993" og vil bl.a. ta opp evalueringene av innsatsområdene og hvordan Regjeringen vil følge dem opp. Meldingen vil også drøfte bruken av innsatsområder som et forskningspolitisk virkemiddel.
- * 4000 nye studieplasser opprettes, i tillegg er det avsatt midler i beredskapsbevilgningen til 3000 nye studieplasser høsten 1993. Stillingsrammen innenfor høyere utdanning blir økt med mer enn 1000 for å møte tilgangen av nye studenter.
- * Regional forskning er styrket ved at bevilgningen til de regionale forskningsstiftelser er økt. I tillegg er det øremerket et ekstraordinært tilskudd på NFRs budsjett til videreføring av Nord-Norge planen. Disse satsinger vil bli drøftet i den nye regionalmeldingen som legges fram våren 1993.

1.2 Nærmere omtale av Norges forskningsråd, nasjonale innsatsområder og internasjonalt forskningssamarbeid

Norges forskningsråd.

Norges forskningsråd (NFR) skal være et eget forvaltningsorgan med *særskilte fullmakter* under Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, men med finansiering fra mange departement. 1993 vil være et overgangså mellom ny og gammel struktur. De 6 områdestyrene vil ikke være operative før "et stykke ut i 1993". Det understrekes at det legges stor vekt på at omorganiseringen ikke skal ramme brukerne av forskningsrådstrukturen. Prosjekt og programidler for 1993 vil derfor måtte fordeles på grunnlag av de søknader forskningsrådene mottok i 1992, og det budsjettarbeidet rådene gjorde høsten 1992. I så måte vil det i praksis være de eksisterende fem forskningsrådene som legger grunnlaget for fordeling av midler for 1993. NFR skal ta ansvaret for disse programmene og prosjektene i 1993.

Norges forskningsråd vil få en sentral rolle i å utarbeide en god *instituttpolitikk*. I St.prp. nr.1 fra Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet heter det:

Regjeringa har gjeve Noregs Forskningsråd eit samla ansvar for å utarbeide ein god instituttpolitikk", og i samband med dette ansvaret, er målet at statlege grunnløyvingar til forskningsinstitutt som hovudregel verte samla på Kyrkje-, utdannings- og forskningsdepartementet sine løyvingar til NFR. NFR skal ha ansvaret for grunnløyvinger til disse institutta (side 20).

NFR henstilles om å se de ulike bevilgningene i sammenheng, dette gjelder særlig bevilgningene til samfunnsvitenskapelig forskning og det understrekes at tidligere RFS/NAVF og NORAS bevilgninger må koordineres ved å sørge for at beslektede prosjekt og program blir samordnet.

Nasjonale innsatsområder

Alle innsatsområder bortsett fra miljøteknologi er nå blitt evaluert. Evalueringene omfatter vurderinger av kvalitet, nytte og relevans, og organiseringen av forskningen på de enkelte innsatsområdene. Samlet sett tyder evalueringen på at en er på *god vei* til å oppfylle de målene som var satt for innsatsområdene ifølge budsjettproposisjonen. Evalueringene tyder på at forskningen stort sett har høy kvalitet og at norsk forskning på enkelte områder er ledende i verden. En del av prosjektene er ikke avsluttet ennå slik at det er for tidlig å trekke noen endelig konklusjon om kvaliteten.

Det er derimot et mindre entydig bilde med hensyn til innsatsområdenes *nytte og relevans*, her er vurderingene *ikke like positiv*. Det understrekes at også her er det for tidlig å trekke noen endelig konklusjon.

Innsatsområdene har vært organisert på ulike måter og på noen områder har styringsstrukturen vært komplisert. Dette har resulterte i at en ikke i ønsket utstrekning har fått til helhetlige og koordinerte satsinger.

Innsatsområdene informasjonsteknologi, miljøteknologi, og ledelse, organisasjon og styringsstrukturer er fremdeles inne i sine planlagte programperioder og vil bli videreført i 1993. Regjeringen mener det fremdeles er behov på satsing på kultur- og tradisjonsformidlende forskning på omtrent samme nivå som i 1992. Hvorvidt de andre områdene skal videreføres blir en viktig vurdering for *det nye forskningsrådet*. Igangsatte prosjekt skal forsette, men utover dette må omfanget på innsatsen ses i sammenheng med andre tiltak. Den neste forskningsmeldingen vil ta opp evalueringene til en bredere drøfting og tilkjennegi hvordan Regjeringen vil følge dem opp.

Deltakelse i EFs tredje rammeprogram og internasjonalt forsknings samarbeid
EØS-avtalen trer i kraft fra 1.1.1993, noe som innebærer at Norge vil bli fullt medlem av EFs 3. rammeprogram for forskning. Dette åpner for et nærmere samarbeid på en rekke sentrale områder. Fullt medlemskap innebærer at norske bedrifter og institutter vil kunne *delta i alle EFs delprogrammer* med samme rettigheter og plikter som EF medlemmene. EØS-avtalen gir dermed også Norge adgang til resultater fra forskning som skjer i regi av EF ifølge Regjeringen.

Denne styrkingen av det internasjonale samarbeidet vil i stor grad tilgodese *den næringsrettede forskningen*, men også miljøforskning og grunnforskning. Det er alt nå åpnet for norske søknader til prosjekter innen EFs tredje rammeprogram. Norge har fått svært god uttelling på søknadene og en rekke av prosjektene med norske deltakerne er godkjente. I 1993 budsjettet har Regjeringen prioritert midler til forskningssamarbeid innenfor EØS gjennom EFs tredje rammeprogram for forskning. Bevilgningene til dette formål utgjør omtrent 188 millioner kroner¹ finansiert over *KUFs budsjett*. Denne bevilgningen skal dekke kontigent og programrelaterte kostnader for alle delprogrammer. I tillegg til disse bevilgningene blir andre kostnader til dette samarbeidet dekket ved tilskudd fra aktuelle departementer, tilsammen utgjør disse midlene drøye 15 millioner kroner.

Kostnadene forbundet med deltakelse i EF-program utgjør anslagsvis *1/5 av de offentlige bevilgninger* til internasjonalt forskningssamarbeid. Både departementene, forskningsrådene og næringslivet står for finansieringen av internasjonalt forskningssamarbeid. De største offentlige bevilgningene går over Næringsdepartementet, Kirke-,utdannings- og forskningsdepartementet og Utenriksdepartementet. Av

---

¹ Inkludert følgeforskningsmidlene.

forskningsrådene er det NAVF og NTNF som har hatt de største utgiftene til dette formål. Over KUFs budsjett er det satt av vel 290 mill. kr. til forskningssamarbeid inkludert kontigent til deltakelse i EFs tredje rammeprogram.

Den største andelen av de offentlige FoU-midlene som går til internasjonalt samarbeid er rettet mot europeiske samarbeidstiltak. Dette er i første rekke et resultat av de store kontigentutgiftene til deltakelse i omfattende samarbeidstiltak bl.a. CERN og ESA.

1.3 Noen kommentarer til budsjettforslaget

Fortsatt budsjettvekst i Norge

Budsjettforslaget bærer samlet sett preg av en *betydelig realvekst* både på FoU-området og innenfor høyere utdanning. Dette i atskillig kontrast til mange OECD-land som for tiden er preget av stagnasjon i budsjettene på disse områder.

Forskningsmeldingens vekstmålsetting oppfylt

Forslaget betyr at forskningsmeldingens vekstmålsetting om 5 prosent årlig realvekst i de samlede FoU-ressurser i 4-årsperioden 1990-93 i all hovedsak er oppfylt. Det gjelder også langt på vei realiseringen av opptrappingsplanen for forskerrekuttering.

Sterkere resultatkrav

Regjeringens forslag understreker sterkere enn noen gang behovet for *kvalitet og resultater* på disse områder - oppmerksomheten skal forskyves fra innsatssiden til resultatsiden innenfor både FoU-virksomhet og høyere utdanning. Evaluering og resultatoppfølging er helt nødvendig, heter det. Nytt av året er en langt mer omfattende og konsekvent *belønnings- og sanksjonslinje* i forlengelsen av denne fokuseringen - jf. bl.a. gjennomføring av hovedfag og dr.gradsstudier, oppnåelse av semesterstipend og borteboerstipend, samt forskningsstøtte generelt.

Hvor mange studenter bør Norge ha?

Høyere utdanning får spesiell stor vekst som følge av at tallet på studenter øker så sterkt. Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet annonserer i denne forbindelse en *nasjonal dimensjoneringsplan* for høyere utdanning. Det bør kunne gi en gylden anledning for en bred drøfting av tilsiktede og ikke tilsiktede konsekvenser av fortsatt stor vekst i studenttallet. Problemene med å få plass på hovedfag er allerede i dag betydelige, bl.a.

Problematisk rekruttering

En problematisk side ved ekspansjonen innenfor høyere utdanning er åpenbart *rekrutteringen* av vitenskapelig og annet fagpersonell. Et samlet antall nye hjemler på mer enn 1000 for annet år på rad representerer ingen triviell utfordring i lys av

at fruktene av opptrappingen av forskerrekutteringen de senere år ennå ikke har meldt seg. I tillegg innebærer åpenbart de nye *professoropprykk* som skal realiseres i 1993, en mindre mobil arbeidsstokk. Også Departementet erkjenner dette - negative konsekvenser av nyordningen skal vurderes, heter det. Videre understrekes at oppretting og fordeling av nye professorater må betraktes som et *styringsinstrument* for utvikling av institusjonenes faglige profil.

Magistratutvalget ikke fulgt opp

Til tross for utredningen fra det offentlige utvalget som behandlet *studiestøtten* (Magistratutvalget) trappes ikke studiestøtten opp for den enkelte. Regjeringen velger åpenbart fortsatt å prioritere tiltak for å øke studenttallet fremfor å endre studiestøtten. Denne linje svekker åpenbart Regjeringens sterke ønsker om å oppnå en raskere studiegjennomføring.

Sterkere sentralisering og samordning

På FoU-området innebærer forslaget at myndighetene tilstreber *en sterkere sentraliserings- og samordningslinje* - det vitner etableringen av Norges Forskningsråd, Statens nærings- og distriktsutviklingsfond og sammenslåingen av "de FoU-tunge" Nærings- og Olje- og Energidepartementet om. Sammenhengen mellom sentralisering og økt effektivitet og kvalitet antas åpenbart å være til stede.

NFR - realnedgang til norsk forskningsstøtte

I lys av budsjettets ekspansive profil samlet sett, er det overraskende at *det nye forskningsrådet* må starte sin virksomhet med en reell nedgang i grunnbevilgningene til forskningsstøtte i Norge. (Veksten til rådet skyldes i hovedsak EF-kontingenter m.v. som følge av EØS-avtalen). Hvorvidt dette innvarsler en bevisst nedbygging av forskningsrådsrollen i forhold til institusjonene, sier proposisjonen intet om.

EØS-avtale - store kontingentutgifter på FoU-området

Med hensyn til internasjonale samarbeidstiltak peker bevilgningen på vel 180 mill. kr til *oppfølging av EØS-avtalen* seg ut. Bevilgningen kompenserer for nedgangen i bevilgninger til prosjektstøtte etc. innenfor NFR. Hvorvidt Norge i praksis får til et godt samarbeid med EF på FoU-området gjenstår å se.

Svalbard - nytt satsingsområde?

En av de største nyheter i budsjettforslaget er en betydelig opptrapping av innsatsen innenfor forskning og høyere utdanning på Svalbard. Det lanseres som del av en *ny næringsplan for Svalbard*. Et høyskoletilbud i Longyearbyen startes i 1993 og et arktisk institutt nevnes. Samtidig realiseres en stor internasjonal millionsatsing på den såkalte Svalbard-radaren.

2 Det totale budsjett for 1993

2.1 Regjeringens hovedprioriteringer

Regjeringen avslutter med 1993-budsjettet det program for økt sysselsetting og infrastrukturesatsing som ble lansert i Revidert nasjonalbudsjett (RNB) for 1991. Dette omfatter bl.a. opptrapping av arbeidsmarkedstiltakene, styrking av arbeidsmarkedsetaten, høy takt i utbygging og vedlikehold av vei- og jernbanenett, statlige byggeaktivitet og vedlikeholdsarbeider i kommunene. *Utdanning og forskning* er i 1993-budsjettet inkludert som *hovedsatsingsområder* under dette programmet; bare midlene til nye studieplasser var tatt med i 1992. Gjennom opprettelsen av Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) fra 1. januar 1993 foreslås dessuten en samordning av det nærings- og distriktpolitiske virkemiddelapparatet.

Det andre hovedsatsingsområdet er *miljøvernformål*, hvor oppfølging FNs konferanse for miljø og utvikling og miljøpolitisk samarbeid i Europa nevnes blant de viktigste satsingene. 1993 er for øvrig utpekt til "friluftslivets år". Innenfor det tredje området "tiltak for barn og unge" er skolefritidsordningen det viktigste tiltaket, men også økte utstyrsinvesteringer innen videregående opplæring, utvidet fødselspermisjon og fortsatt høy takt i barnehageutbyggingen foreslås. Det siste hovedsatsingsområdet "eldreomsorg og helsesektoren" foreslås generelt styrket gjennom det kommunalpolitiske opplegget, men også gjennom øremerkede satsinger.

Hovedsatsingene skal finansieres ved *veksten i overføringsordningene dempes*. Det er bl.a. oppnevnt et utvalg som ledd i oppfølgingen av innstillingen fra sysselsetningsutvalget. Regjeringen foreslår også tiltak for effektivisering av ressursbruken i staten. Innenfor universitets- og høyskolesektoren, arbeides det bl.a. med en resultatorientert budsjettmodell og reorganisering av det regionale høyskolesystemet.

På det *forskningspolitiske* området er det etableringen av Norges forskningsråd (NFR) og norsk deltakelse i EFs tredje rammeprogram for forskning som framheves som de nye sakene i 1993-budsjettet. Av viktige prioriteringer ellers peker regjeringen på grunnforskning, forskerrekuttering, næringsrettet forskning og utvikling, miljøforskning og internasjonalt forskningssamarbeid. Fortsatt er forskningen "ein viktig føresetnad for kulturell utvikling, økonomisk vekst og auka velferd i samfunnet" (St.prp.nr.1 1992-93 Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet). Det legges også vekt på å øke utbyttet av offentlige investeringer i forskning gjennom "tiltak for kvalitetsbedring og for god ressursbruk." (Gul bok 1993, s. 40*). Som i 1992-budsjettet legges det opp til "*vektforskyvning fra innsats til resultatsiden*", bl.a. gjennom evalueringer (Gul bok 1992, s. 48*; Gul bok 1993, s. 42*). Regjeringen er også "opptatt av å styrke forskningen i distriktene", bl.a.

gjennom et øremerket tilskudd på 20 mill. kroner til *ekstraordinær Nord-Norgesatsing* på NFRs budsjett (Gul bok 1993, s. 41*).

Samordning er et gjennomgående trekk i det forskningspolitiske opplegget på flere områder enn omleggingen av forskningsrådsstrukturen. Opprettelsen av SND under Næringsdepartementet (ND) er allerede nevnt. I tillegg ble Konesjons- og mårvavgiftsfondene, som er viktige finansieringskilder for bl.a. energiforskning, fra 1992-budsjettet trukket inn i Olje- og energidepartementets (OED) ordinære budsjett. Gjennom den bebudede sammenslåingen av ND og OED vil både SND, Konesjons- og mårvavgiftsfondene og offentlige FoU-kontrakter samles under en administrasjon. Dette er en vesentlig del ikke bare av det næringspolitiske men også av det forskningspolitiske virkemiddelapparatet.

Etter den nye loven om *statlige pengespill* trekkes forskningens del av det totale overskuddet fra fotballtipping og Lotto direkte inn på budsjettets inntektsside. Tidligere ble 32,5 prosent av overskuddet fra fotballtippingen fordelt mellom NAVF, NTNf og NLVF formelt utenom budsjettet. Den nye loven innebærer en ny fordelingsnøkkel som deler overskuddet likt mellom forskning, idrett og kultur. Konsekvenser for bevilgningenes totalramme får imidlertid omleggingen ikke: "Forutsetningen er at økte spilleinntekter til forskning skal innebære reduksjon i statstilskuddet, slik at omleggingen i seg selv ikke endrer ressurstilgangen til forskning." (Gul bok 1993, s. 39*).

Av andre samordningstiltak som berører det forskningspolitiske området kan nevnes *konsolideringen av det regionale kunnskapssystemet* og plasseringen av ansvaret for statlige grunnbevilgninger til instituttsektoren i hovedsak under Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. NFR pålegges dessuten ansvaret for å utarbeide "en god instituttpolitikk" (Gul bok, s. 42*).

Innenfor *næringsrettet FoU* vil det være "viktig at NFR og SND vurderes i sammenheng, slik at man unngår overlapp og huller i virkemiddelkjeden." (St.meld. nr. 43 (1991-92), s. 13). Om endringer i forskningsrådsstrukturen, s.13). Dette og andre funksjonsdelingsspørsmål på de ulike nivåene innenfor forskningssystemet vil man måtte ta stilling til framover. Den neste forskningsmeldingen som legges fram på nyåret 1993 vil ventelig gi signaler om sammenhengene mellom de ulike reformforslagene. Det vil også bli lagt fram en ny regional melding på nyåret 1993.

2.2 Hovedtall i budsjettet

Regjeringens forslag til statsbudsjett for 1993 har samlede utgifter på 436,9 milliarder kroner, medregnet folketrygden og overføringene til Statens petroleumsfond. Budsjettframlegget representerer dermed en *nominell nedgang* på 3,6 prosent sammenlignet med vedtatt budsjett (SIII) for 1992. Holdes folketrygden og petroleumsfondet utenom beregningen er nedgangen 4,3 prosent.

"Nedgangen i totalutgiftene skyldes særlig at utgiftene til lånetransaksjoner går ned med henimot 39 milliarder kroner. I 1992 er det store beløp til lånetransaksjoner i forbindelse med omorganiseringen av statskraftverkene...." (Gul bok 1993, s. 28*). Holdes lånetransaksjonene utenom vokser budsjettets utgiftsside med 14,5 milliarder kroner, eller 3,8 prosent. Holdes både lånetransaksjonene, folketrygden og petroleumsfondet utenom *blir økningen 7,5 prosent*.

Budsjettunderskuddet i 1993 er rekordhøyt - 75,4 milliarder kroner før lånetransaksjoner mot 65,5 milliarder i SIII for 1992. Dette er en økning på 15,1 prosent. Selv når tallene justeres for inntekter og utgifter knyttet til petroleumsvirksomhet og oljeskatter er underskuddet på 49,2 milliarder kroner mot 29,6 i SIII for 1992 - en økning på 66 prosent.

Tabell 2.1 Totalbevilgninger på statsbudsjettet medregnet folketrygden etter programområder. 1992 og 1993.

Programområde	Totalbevilgning		
	S III ¹	Forslag	Endring ²
	1992 Mill. kr	1993 Mill. kr	1992-93 Prosent
00 Konstitusjonelle institusjoner	662	687	3,8
01 Fellesadministrasjon	7 046	7 466	6,0
02 Utenriksadm., handel og skipsfart	1 770	2 339	32,2
03 Utviklingshjelp	7 770	7 403	-4,7
04 Militært forsvar	22 981	22 543	-1,9
05 Sivil beredskap	365	358	-1,9
06 Rettsvesen, politi og kriminalomsorg	7 065	6 949	-1,6
07 Kirke-, utdannings- og forskningsformål	30 117	31 956	6,1
08 Kulturformål	3 992	4 410	10,5
09 Sosiale formål	3 223	3 899	21,0
10 Helsevern	26 789	27 170	1,4
11 Familie- og forbrukerpolitikk	14 973	15 686	4,8
12 Miljøvern og regional planlegging	2 907	2 737	-5,8
13 Innvandring, arb.miljø og distr.utb.	6 744	6 506	-3,5
14 Boligformål og bygningssaker	4 220	3 828	-9,3
15 Landbruk	14 986	15 647	4,4
16 Fiskeri-, havbruks- og kystforvaltning	1 981	1 473	-25,6
17 Næringsvirksomhet	2 900	5 191	79,0
18 Olje-, energi- og vassdragsformål	56 810	21 441	-62,3
19 Arbeidsmarked	3 622	4 208	16,2
21 Innenlands transport	20 756	20 322	-2,1
22 Post og telekommunikasjoner	7 417	6 963	-6,1
23 Finansadministrasjon	5 372	6 298	17,2
Øvrige områder utenom folketrygden ³	49 756	65 694	32,0
Sum Statsbudsjettet	304 224	291 174	-4,3
Sum Folketrygden	113 058	119 530	5,7
Utgifter ekskl. Statens petroleumsfond	417 282	410 704	-1,6
Statens petroleumsfond	35 864	26 201	-26,9
Totale utgifter	453 146	436 905	-3,6
Totale utgifter ekskl. lånetransaksjoner	383 432	397 966	3,8
Tippemidler til forskningsrådene	211	- ⁴	-100,0

1 Vedtatt budsjett. Tilleggsbevilgninger og innstrammingsiltak er ikke inkludert.

2 Noen av endringene skyldes særskilte forhold (se Gul bok 1993, s. 30*).

3 Omfatter renter og avdrag på statsgjeld, lån i statsbankene og ymse utgifter (programområdene 24-26).

4 Inngår i ordinære bevilgninger fra og med 1993.

I tabell 2.1 er budsjettets utgiftsside klassifisert *etter programområde*. Programområde 07 Undervisnings- og forskningsformål, som riktignok ikke omfatter alle utgifter til forskning og utdanning, vokser med 6,1 prosent.

2.3 FoU-bevilgningene

På linje med bl.a. distriktpolitikk, EØS-avtalen og Lillehammer-OL gis forskning og utviklingsarbeid (FoU) egen omtale som "viktig forslag" i budsjettet. Dette er for øvrig i tråd med praksis de senere årene. Ordlyden i den generelle omtalen er for øvrig identisk med den i 1992-budsjettet:

Forskning er en viktig forutsetning for kulturell utvikling, økonomisk vekst og økt velferd i det norske samfunn. Regjeringen gjør derfor framlegg om fortsatt betydelig vekst i de offentlige bevilgningene til forskning. Regjeringen legger samtidig vekt på at utbyttet av de offentlige investeringene i forskning økes gjennom kvalitetsheving og effektiv ressursbruk. (Gul bok 1993, s. 39*).

Med referanse til Forskningsrådenes statistikkutvalg vises det til at "Den norske FoU-innsatsen anslås for 1992 til å bli i overkant av 1,9 pst. av bruttonasjonalproduktet" (Gul bok 1993, s. 39*). Man er imidlertid fortsatt ikke fornøyd med fordelingen av byrdene:

Næringslivets FoU-innsats er fremdeles lav i forhold til mange andre industri-land. Den offentlige FoU-innsatsen har imidlertid vokst betydelig, og utgjør vel 1,0 pst. av bruttonasjonalproduktet i 1992. (Gul bok 1993, s. 39*)

Om "forskningsbudsjettet" for 1993 heter det:

Forskningen i 1993-budsjettet utgjør totalt 8 855 mill. kroner, mot 8 212 mill kroner i 1992. Budsjettforslaget for 1993 viser dermed en nominell vekst på 7,8 pst., svarende til en realvekst på om lag 5,4 pst., sett i forhold til budsjettet for 1992. (Gul bok, s. 39*).

Hovedtall i forskningsbudsjettet er presentert i tabell 3.1 i Gul bok 1993 (s. 39*). Den er gjengitt i tabell 2.2 nedenfor:

Tabell 2.2 Bevilgninger til forskning over statsbudsjettet inkludert tippemidler/spilleinntekter. Mill. kr.¹

Formål	SIII 1992	Framlegg 1993	%-endring 92-93
Universiteter, høyskoler og annen forskning	3 193	3 731	16,8 ²
Miljøvernforskning	446	448	0,4 ²
Landbruk og skogbruk	655	651	- 0,6 ²
Fiske og fangst	319	310	- 2,8
Industri og bergverk	1 461	1 491	2,1 ²
Militært forsvar	437	419	- 4,1
Sosiale tiltak og helsevern	342	376	9,9
Forskning ellers	1 359	1 429	5,2
Sum	8 212	8 855	7,8

1 Tabellen er gjengitt etter tabell 3.1 i Gul bok 1993 (s. 39*).

2 Bevilgningen på 183 mill. kr til EFs 3. rammeprogram er ført under "Universiter, høyskoler og annen forskning". Fordeles midlene på de formålene som tilgodeses blir veksten:

Universiteter, høyskoler og annen forskning	11,1%
Miljøvernforskning	2,0%
Landbruks- og skogbruksforskning	2,5%
Industri- og bergverksforskning	8,7%

Tabellen viser at *den største veksten* i utgiftene kommer innenfor kategorien "Universiteter, høyskoler og annen forskning", dvs. midler som i hovedsak kanaliseres over Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets budsjett. Veksten skyldes *i hovedsak tre forhold*. For det første gis det nye bevilgninger til norsk deltakelse i *EFs tredje rammeprogram* for forskning. Hele denne bevilgningen gis over KUFs budsjett, selv om forskningen er rettet mot andre formål. Korrigert for dette forholdet blir veksten for "Universiteter, høyskoler og annen forskning" 11,1%, "Miljøvernforskning" 2,0%, "Landbruks- og skogbruksforskning" 2,5% og "Industri- og bergverksforskning" 8,7% (Gul bok 1993, s. 39*).

For det andre bevilges hele *administrasjonstilskuddet til NFR* over KUFs budsjett, dvs. også midler som egentlig er blitt overført fra de "gamle" rådenes budsjetter. Samlet er veksten i forskningsrådsbevilgningen (eksklusive programmidler) ikke stor (se kap. 4). En del av veksten på formålet "Universiteter, høyskoler og annen forskning" skyldes altså budsjettekniske forhold ved opprettelsen av NFR, og er i den forstand "kunstig".

For det tredje gis det *store bygge- og utstyrsbevilgninger* til universiteter og høyskoler over fellesskapet for disse institusjonene (kap. 281).

Med dette forslaget mener Regjeringen at "målsettingen om gjennomsnittlig årlig realvekst på 5 pst. pr. år" for perioden 1990-93 er "mer enn oppfylt" (Gul bok, s. 14*). Denne målsettingen ble trukket opp i den forrige forskningsmeldingen (St.meld. nr. 28 1988-89 Om forskning), og bekreftet i den sittende regjeringens tiltredelseserklæring.

Forskningsrådenes statistikkutvalg foretar årlig sine egne *anslag for FoU-innholdet* i statsbudsjettet, bl.a. på bakgrunn av den nasjonale FoU-statistikken. Statistikkutvalgets foreløpige beregninger viser at veksten under "Universiteter, høyskoler og annen forskning" er *noe overvurdert*, mens veksten under enkelte andre formål kan være noe undervurdert. Dette skyldes budsjetteringsmåten som påpekt over. Det er også enkelte forskjeller mellom statistikkutvalgets beregninger og Gul bok som skyldes endringer i budsjettstrukturen, dvs. nyskapninger eller omdisponeringer av midler uten at det er tatt tilstrekkelig hensyn til endringer i FoU-innholdet. Foreløpige beregninger viser imidlertid at forskningsmeldingens målsetting for hele fireårsperioden likevel innfris, når bevilgningen til EFs 3. rammeprogram tas med.

Tabell 2.3 viser veksten i FoU-bevilgningene i den perioden den forrige forskningsmeldingen gjelder for. Tallene for 1989-92 er beregnet av statistikkutvalget, mens regjeringens tall for 1993-budsjettet er lagt til grunn.

Tabell 2.3 Veksten i FoU-bevilgningene¹ over statsbudsjettet 1989-93.² Mill. kroner. Prosent.

	1989	1990	1991	1992	1993 ³
Bevilgning (mill. kr)	6 380	7 001	7 356	8 212	8 855
Nominell vekst fra året før (%)	-	9,7	5,1	11,6	7,8
Realvekst fra året før (%)	-	5,6	1,7	9,1	5,4

1 Eksklusive sentralt innbetalte innskudd til Statens pensjonskasse.

2 Tallene for 1989-92 er regnet ut av Forskningsrådenes statistikkutvalg.

3 1993-tallene er hentet fra Gul bok 1993 (s. 39*). Realveksten er her basert på en prisforutsetning på 2,4% for perioden 1992-93. Denne er noe høyere enn angitt i Nasjonalbudsjettet 1993 (s. 10 og s. 17).

Forskningsmeldingens målsetning var "truet" i 1991-budsjettet, men med "et krafttak" i 1992-budsjettet og det nå framlagte 1993-budsjettet ser det ut til at målsetningen innfris. Den gjennomsnittlige årlige realveksten for perioden, gitt tallene i tabell 2.3, blir rundt 5,3 prosent.

Figur 2.1 og 2.2 viser utviklingen i utvalgte indikatorer på FoU-innholdet i statsbudsjettet i perioden 1979-93. FoU-beløpet for 1993 er basert på regjeringens tall slik det framkommer i Gul bok 1993 (s. 39*).¹ For resten av perioden er det statistikkutvalgets egne beregninger som ligger til grunn.

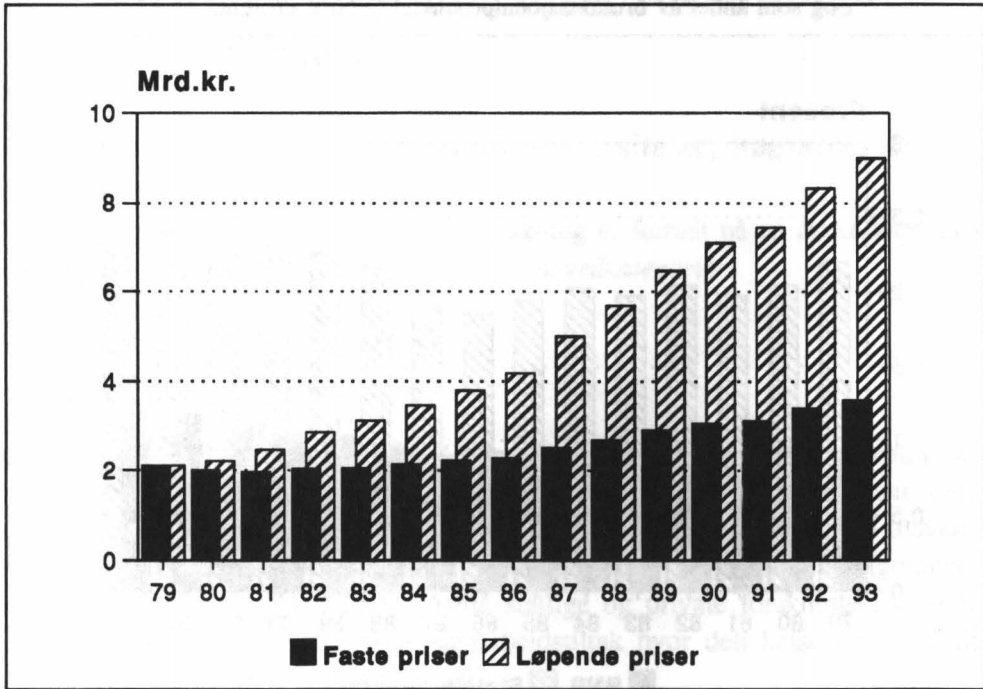
I løpende priser øker FoU-utgiftene jevnt gjennom hele perioden fram til 1990, men veksten er noe sterkere fra 1986. 1991-budsjettet ga en lavere vekst enn tidligere år, men ble kompensert med den sterke veksten i 1992-budsjettet, slik at forskningsmeldingens målsetning synes oppfylt. Denne utviklingen blir enda tydeligere om man ser på FoU-utgiftene målt i *faste priser* (figur 2.1).

FoU-utgiftenes *andel av statsbudsjettets samlede utgifter* (eksklusive lånetransaksjoner og Statens petroleumsfond) viste en ujevnt synkende tendens i perioden 1979-86. Deretter viser figuren jevn, men avtagende vekst fram til 1991-budsjettet da andelen sank. De to siste årene er kursen fra siste halvdel av 80-tallet gjenopptatt. Som *andel av BNP* lå FoU-utgiftene relativt stabilt på vel trekvart prosent fram til midten av 1980-tallet. Også denne indikatoren viser imidlertid vekst fra 1986, og passerte 1 prosent i 1989. Etter den noe ujevne utviklingen fra 1990 til 1992, nærmer andelen seg én og en kvart prosent i 1993 (figur 2.2).

---

¹ I figuren er imidlertid beløpet oppjustert med beregnet sentralt innbetalt innskudd i Statens pensjonskasse, for å muliggjøre sammenligning med tidsserien for resten av perioden.

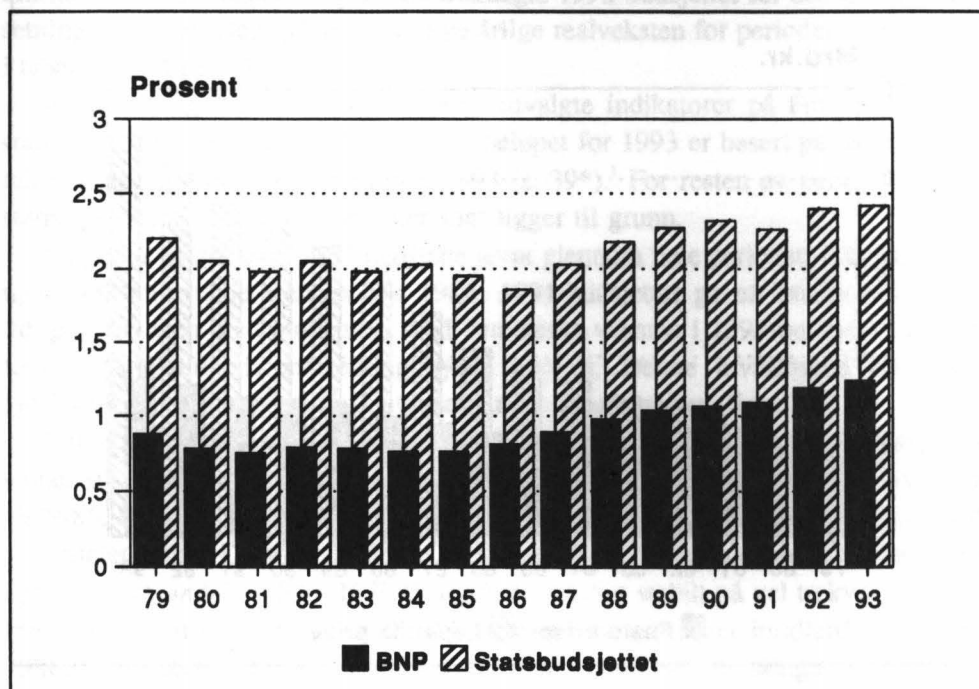
Figur 2.1 Statlige FoU-utgifter 1979-93 i løpende og faste priser. Milliarder kr.

Merknader til figurene 2.1 og 2.2

1. Kilde: Tallene for 1979-92 er hentet fra Forskningsrådenes statistikkutvalgs database for statsbudsjettanalyser; tallene er basert på de vedtatte statsbudsjettene (SIII). For 1993 er FoU-beløpet basert på Regjeringens tall slik de framkommer i Gul bok 1993 (s. 39*).
2. Tallene inkluderer foruten departementenes midler til FoU også tippemidlene og dekning av tap på FoU-lån fra Statens Nærings- og distriktsutviklingsfond (tidligere Industrifondet). I motsetning til tabellene 2.2 og 2.3 har vi her inkludert sentralt innbetalt arbeidsgiverinnskudd i Statens pensjonskasse. For 1993 er Regjeringens tall oppjustert med anslått pensjonsinnbetaling.
3. Bruttobudsjettering av oppdragsforskning ble innført ved institusjonene under det daværende Kultur- og vitenskapsdepartementet fra 1982. Dette gjør direkte sammenligning med tidligere år noe problematiske.
4. Beregninger av faste priser er basert på konsumprisindeksen, med 1979 som basisår. Det er forutsatt en prisstigning på 2,5 prosent fra 1991 til 1992 og 2,4 prosent fra 1992 til 1993 (Kilde: St.meld. nr. 2 1992-93 Nasjonalbudsjettet 1993, s. 17; Gul bok 1993, s. 39*).
5. Bruttonasjonalproduktet (BNP) er anslått i Nasjonalbudsjettet 1993, s. 152 og s. 232.

Figur 2.2 Statlige FoU-utgifter 1979-93 som andel av statsbudsjettets totale utgifter og som andel av bruttonasjonalproduktet (BNP). Prosent.

3 Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet

3.1 Totale bevilgningsforslag til universiteter, høyskoler og forskning

Bevilgningene til høyere utdanning og forskning er fordelt på en rekke kapitler i budsjettforslaget. Vi deler her kapitlene i *to hovedkategorier*:

- A. Universiteter og høyskoler
- B. Særskilte forskningsformål

Gruppe A utgjør programkategorien "Høgre utdanning" (bortsett fra meteorologiske formål) som omfatter universiteter og vitenskapelige høyskoler (A.1 Universitetssektoren) og regionale og andre høyskoler (A.2 Høgskolesektoren). Gruppe B tilsvarer budsjettets programkategori "Særskilte forskningsformål" og omfatter bevilgningene til Norges forskningsråd (NFR), enkelte statlige og private forskningsinstitutter, samt internasjonale vitenskapelige samarbeidstiltak hvor deltakelse i EFs tredje rammeprogram utgjør den største delen.

Tabell 3.1 Bevilgninger til universiteter, høyskoler og særskilte forskningsformål under Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets budsjett for 1992 og 1993. Mill. kr.

Hovedkategori	SIII 1992	Forslag 1993	%- endring
A. Universiteter og høyskoler	8 756,8	9 565,2	9,2
A.1 Universitetssektoren	5 109,6	5 630,9	10,2
A.2 Høgskolesektoren	3 548,0	3 934,3	10,9
Bygg ufordelt	99,2	-	-
B. Programkategorien "Særskilte forskningsformål"	734,4 ¹	924,2 ²	25,8
Sum	9 491,2	10 489,4	10,5

1 Omfatter tippemidler.

2 Omfatter ikke 86,4 mill. kr. til administrative utgifter under NFR som er overført til KUF fra andre departementer. Inkluderes disse fåes en økning på 37,6%. Se for øvrig kapittel 4.

Tabell 3.1 viser budsjettforslagene for de enkelte kategorier. Samlet utgjør bevilgningene nærmere 10,5 milliarder kr for 1993. Dette er en nominell økning på 10,5 prosent i forhold til vedtatt budsjett (SIII) for 1992. Vel 9,5 milliarder kr går til universiteter og høyskoler, det vil si en nominell økning på 9,2 prosent fra 1992. Til "Særskilte forskningsformål" er bevilgningen for 1993 på 924,2 mill. kr., dette er en nominell økning på 25,8 prosent sammenlignet med budsjettet for 1992. Her er ikke administrasjonsutgifter overført fra andre departementer, i forbindelse med etableringen av Norges forskningsråd, regnet med.

3.2 KUFs premisser for budsjettforlaget

Departementets totale budsjett viser en nominell vekst på 6,1 prosent fra 1992. Størst vekst finner vi i programkategorien "Særskilte forskningsformål". Veksten under denne kategorien skyldes i første rekke økte bevilgninger tilknyttet deltakelse i *EFs tredje rammeprogram* og at de administrative utgifter til Norges forskningsråd (NFR) er samlet på KUFs budsjett. En betydelig andel av disse midlene er overføringer fra andre departementer. Det er også vekst i bevilgningene til høyere utdanning. Dette gjelder særlig bevilgninger til bygg, men antallet studieplasser og opprettelsen av nye stillingshjemler er også av betydning for budsjettveksten.

Mål for høyere utdanning

Prinsipper og utviklingslinjer for politikken innen høyere utdanning trekker veksler på St.Meld.nr. 40 (1990-91). Politikken på sektoren har ifølge proposisjonen (s. 155) som mål

- å dekkje samfunnets behov for høgere utdanning og spesialisert kompetanse
- å leggje til rette for at studiesøkjarar har lik rett og tilgang til utdanning som er grunnlagt på det fremste innan forskning og utvikling, kunstnarleg arbeid og erfaringskunnskap
- å skape gode vilkår ved lærestadene til å utvikle og formidle ny kunnskap, setje normer og formidle etiske og kulturelle verdiar.

...

Politikken på universitets- og høyskolenivå må, i følge Regjeringen, være helhetsorientert og langsiktig. Siktemålet med denne politikken er å møte de framtidige behovene i samfunnet for kunnskap og kompetanse. Samtidig legges det stor vekt på at studieprogresjonen må øke, ikke minst fordi dette vil frigjøre flere studieplasser.

Norgesnett

Regjeringen vil bygge ut universiteter og høyskoler etter et felles nasjonalt program til *et integrert system*. Siktemålet er å heve kvaliteten totalt sett ved å styrke de enkelte fagmiljøene gjennom bedre ressursutnyttelse, økt spisskompetanse og

tilknytning til internasjonale kompetansesentra. Norgesnettets krever både tettere samarbeid og en klarere arbeidsfordeling mellom institusjonene.

Som et ledd i Norgesnettets er det regionale høgskolesystemet under omorganisering. De regionale høgskolene skal samles til *et mindre antall høgskolesentra*. Omorganiseringen vil bli foretatt i et samarbeid mellom de aktuelle høgskolene og høgskolestyrene. Departementet tar sikte på at de regionale høgskolestyrene skal legges ned i 1994. I 1993 er disse lagt under Statens utdanningskontor som skal styre og koordinere utdanning på alle nivåer.

For å bedre samarbeidet mellom universitetene og de vitenskapelige høgskolene vil bi-stillingstilknytning være et viktig hjelpemiddel, dette blir da et bindeledd mellom institusjonene. Universitetene skal forene faglig bredde med et spesielt ansvar for hovedfags- og forskerutdanning og for grunnforskningen. De vitenskapelige høgskolene har et tilsvarende ansvar på sine spesielle felter. De regionale høgskolene skal tilby yrkesrettet utdanning og i tillegg avlaste universitetene på grunn- og mellomfagsnivå. Departementet understreker prinsippet om at det er grunnforskningsinstitusjonen som har hovedansvaret for hovedfag.

Et viktig element innenfor Norgesnettets vil være å skape et *norsk elektronisk kunnskapsnettverk*. Sentralorganet for fjernundervisning på universitets- og høgskolenivå (SOFF) vil stå sentralt i utformingen av denne politikken. Desentralisering av tiltak og bruk av fjernundervisningsopplegg vil føre til at enkelte høgskoler og universitet får ansvar utover egen region.

Fra høsten 1993 planlegges det å starte opp med et høgskoletilbud i Longyearbyen på Svalbard, dette må sees i sammenheng med Norgesnettets og med Universitetsrådets forslag om å etablere et arktisk institutt i Longyearbyen.

Studieplasser

Ifølge KUFs budsjett for 1993 legger Regjeringen vekt på at universiteter og høgskoler skal kunne ta imot så mange studenter som mulig, samtidig som det lokalt må stimuleres til kvalitetsheving av undervisningstilbudet. Departementet peker også på at verdiskapningen i samfunnet i økende grad er basert på kunnskap og forskning, og angir også dette som grunn for økning av studiekapasiteten. Departementet vil prioritere arbeidet med en nasjonal dimensjoneringsplan. En første fase i denne vil være å utarbeide prognoser for søker- og studenttallsutviklingen for de ulike studier. I fordelingen av ressurser til nye studieplasser må det tas hensyn til forskningsvirksomhet og undervisning på hovedfags- og doktorgradsnivå. Det er derfor viktig med mer kunnskap om studieløpene på alle nivåer.

De 9 500 studieplassene som ble opprettet fra høsten 1992 vil i 1993-budsjettet bli videreført på helårsbasis. Regjeringen foreslår å opprette 4 000 nye studieplasser. I tillegg kommer 3 000 studieplasser som finansieres som ekstraordinære sysselsettingstiltak. De 3 000 studieplassene som bevilges over de ekstraordinære

sysselsettingsmidlene vil bli fordelt høsten 1993 etter at vårens opptak er nærmere analysert. De 4 000 nye studieplassene for 1993 blir fordelt med 1 000 til universitetene og de vitenskapelige høgskolene, med 2 910 til de regionale høgskolene og 90 studieplasser til de private høgskolene. Det samlede antall studieplasser vil ut fra måltallene ligge på ca. 155 000, i 1992 lå antallet studieplasser på ca. 147 000. Dette gir en økning på 3,4%. Økningen i antallet studieplasser har i løpet av de siste 5 år økt med ca. 50%. Hvis økningen i studenttall i framtiden holder det samme nivået vil Norge ha en større studentpopulasjon enn Sverige.

Måltallene for 1993 viser at antallet studenter for første gang vil være høyere i høgskolesektoren (74 200) enn i universitetssektoren (72 500). De regionale høgskolene innførte fra 1992 et enklere og mer oversiktlig opptakssystem, departementet har bedt universitetene og de vitenskapelige høgskolene om å legge de samme hovedprinsipper til grunn for sine regler for opptak.

Bedre studiegjennomføring

Tiden det tar å gjennomføre et studium antas å kunne kortes ned *hvis læringsmiljøet forbedres* og ved at studieåret utnyttes bedre. Gode studieopplegg for nybegynnerstudentene og nærmere samarbeid mellom student og lærested blir trukket fram som tiltak lærestedene bør iverksette. Det må da også legges vekt på kvalitetsheving av undervisningen. Evalueringsordninger for å forbedre studiekvaliteten må iverksettes av institusjonene selv, heri er studentenes egenvurdering av undervisningen viktig i arbeidet med studiekvaliteten. En forbedring av studiegjennomføringen vil ikke minst kunne føre til at det blir flere ledige studieplasser for nye søkere.

Departementet vil i 1993 videreføre prøveordningen med tre undervisningsterminer, samt gi tilskudd til gode prosjekter som kan bedre studieprogresjonen på hovedfagsnivå. Prøveordningen fra 1992 med tre undervisningsterminer vil bli evaluert med tanke på en omlegging av den nåværende terminordningen. Tiltaket som ble innført i 1992 med en stimulans til veiledere av hovedfagsstudenter, i form av en "bonus" på 10 000 kr. pr. uteksaminerte mannlige og 15 000 pr. kvinnelige hovedfagsstudent vil bli videreført i 1993. I tillegg utvides tiltaket til også å gjelde *veiledere av doktorgradsstudenter*, disse vil få 50 000 kroner pr. uteksaminerte doktorand. Belønningen skal gå til hovedveileder ved den institusjon, universitet eller vitenskapelige høgskole, som studenten er opptatt ved. Det understrekes med andre ord at det er universitetene og de vitenskapelige høgskolene som skal ha hovedansvaret for hovedfags- og doktorgradsundervisning. Midlene som tildeles veileder er personlige i den forstand at de kan benyttes av den enkelte veileder til forskningsformål, reisevirksomhet, forskningsassistenter o.l..

Innenfor rammen av tildelingen av budsjettmidler til universitetene er det i 1993-budsjettet i tillegg satt av 100 mill. kr. til senere tildeling til institusjoner hvor problemene med gjennomstrømning er særlig store. Målet er å få et sterkere incitament til å ta imot nye studenter og at de fullfører på normert tid.

Stillinger

Det foreslås for 1993 å øke stillingsramma med 1 038 stillingshjemler. 130 av disse vil være midlertidige og knyttet til oppdragsvirksomhet. I tillegg kommer det lønns- og driftsmidler til 50 nye stipendiater uten stillingshjemmel, disse går direkte til universitetene. Økningen i antallet stillinger må ses i sammenheng med økningen i antallet studenter. De siste årene har ikke veksten i stillinger til universitet og høyskoler holdt tritt med studenttilstrømningen.

Departementet krever som tidligere at mellomstillinger skal omgjøres til professorater, dette må ses på som et virkemiddel for å styrke prioriterte fagområder og fagmiljøer. Departementet vil også vurdere nærmere hvilke mulige *negative konsekvenser* de nye opprykksmulighetene kan ha for *mobiliteten* innen universitets- og høyskolesystemet. I forbindelse med utviklingen av Norgesnett vil det være øket adgang for det vitenskapelige personalet til å inneha bi-stillinger som professor II/høgskoledosent II ved andre institusjoner. Det foreslås at det i 1993 opprettes 131 nye professorater og at 70 av disse er omgjøring av mellomstillinger. Universitetsrådet har utarbeidet et regelverk for kriterier for opprykk til professor. Departementet vil fastsette kompetansekrav og regler for opprykksordninger.

Forskning

Regjeringens omtale av forskningen er gjengitt i kap. 2 i denne rapporten. Her framgår det at man har fulgt opp målsettingen i Forskningsmeldingen (St.meld. nr. 28 (1988-89)) om en gjennomsnittlig årlig realvekst på 5 prosent i en fireårsperiode, 1990-1993. De viktigste prioriteringer er grunnforskning, forskerrekuttering, næringsrettet forskning og miljøforskning. I tillegg kommer den økte satsingen på deltakelse i *internasjonale* forskningsprogram.

Mer enn 40 prosent av statens samlede FoU-midler bevilges over KUFs eget budsjett, herunder størsteparten gjennom de ordinære bevilgninger til universiteter og høyskoler.

Regjeringen er opptatt av at *utbyttet av de offentlige investeringene* til forskning skal øke. Et virkemiddel, som i følge Regjeringen vil virke gunstig inn på kvaliteten, er å bedre forskerrekruttenes situasjon. I dette arbeidet står den organiserte forskeropplæringen sentralt, det skal være et krav at alle NFR-stipendiater deltar i den organiserte forskeropplæringen. Det vil for 1993 bli opprettet 50 nye stipendiatstillinger over KUFs budsjett som skal gå direkte til universitetssektoren, i tillegg kommer 30 stipendiater som vil bli finansiert over

Næringsdepartementet, Olje- og Energidepartementet og Fiskeridepartementets budsjetter. Stipendiatene som blir finansiert over KUFs budsjett skal gå direkte til universitets- og høyskolesystemet. I Forskningsmeldingen (St.Meld.nr.28 (1988-89)) la regjeringen opp til en årlig vekst, i perioden 1990-1993, i antallet rekrutteringsstillinger på 180. Den sterke veksten i rekrutteringsstillinger har til hensikt å dekke det framtidige behovet for forskere i forskningssystemet. Rekrutteringsplanen, med en økning på 180 nye stipendiater i året er med andre ord fraveket i budsjettet for 1993. *Hovedbegrunnelsen* for dette er den dårlige gjennomstrømning av doktorander. Departementets rekrutteringspolitikk er mer enn tidligere opptatt av å satse på organisert forskeropplæring og på å øke gjennomstrømningen på doktorgradsnivå. En bonusordning for hovedveiledere av stipendiater på kr. 50 000 for hver som tar doktorgrad er ett av flere virkemidler som tas i bruk for å bedre gjennomstrømningen.

Regjeringen vil styrke norsk deltakelse i *internasjonalt forskningssamarbeid*, bl.a. gjennom norsk deltakelse i EFs tredje rammeprogram for forskning.

Departementet legger også vekt på å styrke forskningsinnsatsen i Nord-Norge.

Departementet er i gang med et større arbeid for å bedre kvaliteten og ressursbruken i det norske forskningssystemet. De viktigste tiltakene er:

- Etableringen av NFR fra 1.1.93.
- Samordning av det regionale kunnskapssystemet
- Omorganiseringen av den samfunnsvitenskapelige instituttsektoren
- Øke det internasjonale forskningssamarbeidet
- Evaluering av forskningsområder

Internasjonalisering

Bevilgningene til deltakelse i internasjonale utdannings- og forskningsprogram vil øke. *EØS-avtalen* vil fra 1993 gi Norge muligheten til å delta i utformingen og utviklingen av samarbeid med EF på alle utdanningsområder.

Departementet ser det også som et viktig ledd i internasjonaliseringen at norske universiteter og høyskoler må legge forholdene til rette for at utenlandske studenter og forskere skal få muligheten til å studere og forske i Norge. Et nasjonalt informasjonssenter er lagt til Universitetet i Oslo, dette skal ha som oppgave å informere om det norske utdanningssystemet og koordinere søknader om godkjenning av utenlandske utdanninger i Norge. *Utveksling av studenter* over landegrensene må også ses på som en side ved Norgesnett. Departementet ønsker også å bedre det nordiske samarbeidet gjennom student- og lærerutvekslingsprogrammet **NORDPLUS**.

Byggetiltak

Departementet legger vekt på at med de mange studentene som man nå har fått innenfor høyere utdanning så er det svært viktig å realisere planlagte undervisningsbygg så raskt som mulig. Et utvalg har vurdert byggherrefunksjonen i staten og de har kommet fram til at startbevilgninger til høgskolebygg bør legges under Arbeids- og Administrasjonsdepartementets budsjett, mens bevilgninger til prosjektering og grunngeving for byggeprosjekt skal fortsatt ligge under fagdepartementet. Bevilgningen til bygg over "fellesutgifter til universiteter og høgschooler" (kap. 281 post 30) øker fra 651,5 mill. kr. til 923,5 mill. kr., dette tilsvarer en økning på 41,7%. De største byggeprosjektene finner vi innen universitetssektoren, av de største kan nevnes rammebygg for de pedagogiske fagmiljøene ved Universitetet i Oslo (110 mill. kr.), utbyggingen av Dragvoll II ved Universitetet i Trondheim og nybygg for Norges Fiskerihøgskole ved Universitetet i Tromsø.

Studiefinansiering og studentvelferd

Departementet foreslår en vekst på 7,1 prosent for programkategori 7.80 "Stipend og sosiale formål". Totalt foreslås det for 1993 5,6 milliarder kr hvorav 5,3 av disse går til Statens lånekasse for utdanning.

Det er en stor økning i budsjettforslaget til stipend og rentestøtte til Statens lånekasse for utdanning. Dette skyldes i hovedsak den store økningen i antallet studenter, men det er også tildels et resultat av tidligere forbedringer i støtte-systemet.

Studielån, dvs. grunnbeløp og bostøtte, vil øke med 2%. Det vil si at økningen tilsvarer den forventede prisøkningen fra 1992 til 1993, det er med andre ord *ingen realvekst i studielånene*. For studenter som deltar på prøveprosjektet med tre termin studieordning vil det ikke bli gitt noe spesielt "sommerstipend". Men studentene vil få et tillegg på lånet på 3 000 kr. pr. måned. De som består eksamen vil få dette lånet omgjort til stipend. For å motvirke at enkelte elever og studenter mottar borteboertillegg de faktisk ikke har rett på, dvs. at de faktisk bor hos foreldrene, vil de miste støtte fra Lånekassa i opptil 3 år og permanent miste retten til stipend og avskrivningsordninger ved avlagt eksamen. Fra høsten 1993 vil studielånet bli utdelt månedlig i stedet for 2 ganger i året, som er ordningen i dag. Dette forslaget følger Magistad-utvalgets innstilling, med unntak av at utvalget foreslo at den renteinntekten som dette innebærer, kunne fordeles som påplussing på stipendandelen. Magistad-utvalget uttaler at; "En beregning som er foretatt i Lånekassen viser at dersom månedlige utbetalinger var gjennomført for studieåret 1990-91, ville dette gi Staten renteinntekter på ca. 71 mill. kroner. Utvalget mener at den rentegevinsten som ligger i månedlige utbetalinger skal benyttes til å finansiere økningen i stipendandelen." (Leve og lære, 1992, s. 154).

Ordningen med *ettergivelse* av utdanningslån for kandidater som har fullført lengre studier på ti semestre eller mer opprettholdes. Hvor mye som ettergis avhenger av hvor mange semestre de ulike studiene er normert til, summen som ettergis varierer fra kr. 19 400 til kr. 45 800 pr. kandidat. I tillegg kommer en bonusordning, det såkalte "turbo-stipendiet", til kandidater som har gjennomført studiet på normert tid. Beløpet er for 1993 satt til kr. 19 000 pr. kandidat.

3.3 Universitetssektoren (A.1)

Bevilgninger etter hovedposter

Tabell 3.2 viser budsjettforslaget for universitetssektoren *fordelt på hovedposter*. I løpende priser foreslås de totale bevilgninger eksklusive oppdrag økt med 10,8 prosent sammenlignet med vedtatt budsjett for 1992. Målt i faste priser gir dette en realvekst på 8,8 prosent. Det er ikke anslått noen realvekst i utgiftene til oppdragsvirksomheten fra 1992 til 1993. Den totale vekst blir dermed noe lavere. Kapitalutgiftene (bygg/utstyr) får en betydelig realvekst på 40,9 prosent. Utstyr over post 45 utgjør en del av de samlede kapitalutgifter og viser en realvekst på 2,8 prosent. Lønnsposten får etter våre beregninger en realvekst på 2,2 prosent, mens øvrige driftsutgifter viser en realvekst på 7,1 prosent.

Etter de endringer i *budsjetteringspraksis* som ble innført fra 1989 har institusjonene anledning til selv å omdisponere driftsmidler mellom postene for lønn og annen drift. Ifølge forslag i St.prp. nr. 65 (1990-91) "Om endringer i statens budsjettssystem" er dessuten bevilgningsreglementet nå endret slik at institusjonene kan få fullmakt til å overskride driftsbudsjettet med 5 prosent til investeringsformål mot tilsvarende innsparinger i neste budsjettermin. Dette er en prøveordning som skal evalueres etter tre år. Størrelsen på annumbevilgningene er ikke lenger spesifisert i budsjettproposisjonen.

Budsjettreformen innebærer videre at fagdepartementene har fått utvidet fullmakt til omgjøring av stillinger. Dessuten kan Finansdepartementet gi foreløpig godkjenning for omgjøringer på høyere nivå, slik at det kan foretas engasjement i stillinger til saken kan legges fram for Stortinget til avgjørelse.

Tabell 3.2 Hovedposter i budsjettet for universitetssektoren under Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet for 1992 og 1993. Mill. kr.

Utgiftskategorier	SIII 1992	Forslag 1993	%-endring	
			Nominelt	Reelt ¹
Lønn og godtgjørelse	2 759,8	2 876,2	4,2	2,2
Annen drift ekskl. oppdrag	1 353,2	1 468,3	8,5	7,1
Sum driftsutgifter	4 113,0	4 344,5	5,6	3,8
Bygg/utstyr	650,7	935,4	43,8	40,9
<i>Herav vit. utstyr (post 45)</i>	<i>271,8</i>	<i>285,0</i>	<i>4,9</i>	<i>2,8</i>
Sum uten oppdrag	4 763,7	5 280,0	10,8	8,8
Oppdrag	346,0	351,0	1,4	-0,5
Total sum	5 109,6	5 630,9	10,2	8,2

1 I beregningen er det korrigert for:

- reduksjoner i post 01 og 11 og påslag for leide lokaler i 1992
- tilleggsbevilgninger i forbindelse med nye studieplasser fra sysselsettingsmidler begge år
- forventet prisstigning fra 1992 til 1993 på 2,0 prosent.

De enkelte institusjoner

Tabell 3.3 viser de totale bevilgninger, kapital- og driftsbevilgninger fordelt på de enkelte institusjoner i universitetssektoren. Mens kapitalutgiftene gir et bilde av tilgangen på nye undervisnings- og forskningsressurser i form av bygninger, større utstyrsenheter o.l., gir driftsutgiftene et bilde av aktivitetsnivået ved institusjonene. Driftsutgiftene inkluderer bruttoutgifter til oppdrag.

Tabell 3.3 Bevilgninger til de enkelte kapitler under universitetssektoren fordelt på kapital- og driftsutgifter i 1992 og 1993. Mill. kr.¹

Kap.	Lærested	SIII 1992			Forslag 1993			%endring		
		Total	Kapital	Drift	Total	Kapital	Drift	Total	Kapital	Drift
260	Universitetet i Oslo	1 640,7	136,4	1 504,3	1 807,1	275,2	1 531,9	10,1	101,7	1,8
	<i>ekskl. oppdrag</i>	<i>1 496,2</i>	<i>136,4</i>	<i>1 359,8</i>	<i>1 657,6</i>	<i>275,2</i>	<i>1 382,5</i>	<i>10,8</i>	<i>101,7</i>	<i>1,7</i>
261	Universitetet i Bergen	974,0	151,2	822,8	1 047,6	200,2	847,4	7,6	32,4	3,0
	<i>ekskl. oppdrag</i>	<i>885,8</i>	<i>151,2</i>	<i>734,6</i>	<i>959,4</i>	<i>200,2</i>	<i>759,3</i>	<i>8,3</i>	<i>32,4</i>	<i>3,4</i>
262	Universitetet i Trondheim	1 187,2	202,3	984,9	1 197,6	183,7	1 014,0	0,9	-9,2	3,0
	<i>ekskl. oppdrag</i>	<i>1 137,2</i>	<i>202,3</i>	<i>934,9</i>	<i>1 147,6</i>	<i>183,7</i>	<i>964,0</i>	<i>0,9</i>	<i>-9,2</i>	<i>3,1</i>
263	Universitetet i Tromsø	596,4	122,5	474,0	687,1	185,9	501,2	15,2	51,8	5,7
	<i>ekskl. oppdrag</i>	<i>536,4</i>	<i>122,5</i>	<i>414,0</i>	<i>627,1</i>	<i>185,9</i>	<i>441,2</i>	<i>16,9</i>	<i>51,8</i>	<i>6,6</i>
264	Norges handelshøgskole	128,8	12,9	115,9	137,8	22,7	115,2	7,0	75,7	-0,7
265	Arkitektthøgskolen i Oslo	26,2	1,6	24,6	26,2	1,6	24,6	0,0	0,0	0,0
266	Statlige kunstakademier	29,7	1,7	28,0	29,8	1,7	28,1	0,1	0,0	0,1
268	Norges idrettshøgskole	58,6	8,9	49,8	96,1	42,9	53,2	63,9	384,1	6,9
269	Norges musikkhøgskole	37,9	2,0	35,9	37,7	2,0	35,7	-0,3	0,0	-0,4
270	Nordisk høgskole for husholdsvitenskap	6,7	0,0	6,7	6,7	0,0	6,7	-0,5	-	-0,5
280	Riksbibliotekjentesten	13,5	2,0	11,5	13,5	2,0	11,5	-0,2	0,0	-0,3
281	Bygg og fellesutgifter for universiteter og høyskoler	351,3	9,2	342,1	483,1	17,7	465,4	37,5	91,8	36,0
282	Privat høgskoleutdanning ²	58,5	0,0	58,5	60,6	0,0	60,6	3,6	-	3,6
Sum		5 109,6	650,7	4 459,0	5 630,9	935,4	4 695,5	10,2	43,8	5,3

1 Byggebevilgninger over kap. 281, post 30 er fordelt på institusjonskapitlene. Bevilgninger til høgskolesektoren inngår i Tabell 3.6. Bevilgninger til siv.ing. og siv.øk.-utdanningene i regionene inngår i Tabell 3.6 (kap. 275 og 278).

2 Gjelder Det teologiske menighetsfakultet, Misjonshøgskolen, Norsk lærerakademi og siviløkonom/revisor-utdanningen ved Bedriftsøkonomisk Institutt.

Som det framgår av tabellen er det tildels store forskjeller i veksten mellom de enkelte lærestedene. Dette skyldes i første rekke byggebevilgningene. Reduksjonen i driftsutgifter ved enkelte institusjoner skyldes innsparinger i 1992-budsjettet som en følge av produktivetsforbedring og lavere prisstigning enn forutsatt. Av universitetene er det Universitetet i Oslo som har den laveste veksten i driftsutgifter på 1,8 prosent (1,7 % ekskl. oppdrag). Dette er lavere enn for de øvrige universitetene, noe som også gjaldt for 1992-budsjettet. Universitetet i Tromsø ligger høyest med en vekst i driftsutgiftene på 5,7 prosent, Universitetet i Bergen har 3,0 prosent og Universitetet i Trondheim 3,0 prosent.

Blant de største byggeprosjektene finner vi:

- Rammebygg for de pedagogiske fagmiljøene ved Universitet i Oslo (110 mill.kr)
- Ombygging av universitetsbygningene i sentrum, Univ. i Oslo (70 mill. kr).
- Videreføring av utbygging av Dragvoll II, Univ. i Trondheim (90 mill.kr)
- Nybygg for Norges fiskerihøgskole, Univ. i Tromsø (90 mill. kr)
- Nybygg for Det juridiske fakultet, Univ. i Bergen (68,5 mill. kr)
- Nybygg for samfunnsfagene, Univ. i Bergen (36,5 mill. kr)
- Ny dyrestall, Univ. i Bergen (30 mill. kr)

Studieplasser

Tabell 3.4 Studieplasser i universitetssektoren 1991, 1992 og 1993.

Lærested	Registrert 1991	Måltall 1992	Måltall 1993	Endring	
				91-92	92-93
Universitetet i Oslo	31 680	30 690	30 930	-990	240
Universitetet i Bergen	13 772	15 000	15 260	1 228	260
Universitetet i Trondheim	14 438	14 795	15 045	357	250
<i>Herav NTH</i>	7 509	7 425	7 515	-84	90
Universitetet i Tromsø	4 891	5 390	5 615	499	225
Norges handelshøgskole	2 040	2 300	2 300	260	0
Arkitekthøgskolen i Oslo	271	265	265	-6	0
Statlige kunstakademier	219	230	230	11	0
Norges idrettshøgskole	477	520	540	43	20
Norges musikkhøgskole	305	300	300	-5	0
Nordisk høgskole for hus- holdsvitenskap	55	58	58	3	0
Sivilingeniørutdanningene i regionene	386	565	635	179	70
Siviløkonomutdanningen i Bodø	263	285	300	22	15
Det teologiske menighets- fakultet	552	552	552	0	0
Misjonshøgskolen	140	130	130	-10	0
Norsk lærerakademi	439	310	350	-129	40
Totalt	69 928	71 390	72 510	1 462	1 120

For 1993-budsjettet er det lagt inn en økning i antallet studieplasser fra 1992 til 1993 med 4 000 plasser, 1 000 av disse går til universitetssektoren, se Tabell 3.4.. Registrerte studenttall og måltall for de siste tre årene (1991-1993) viser at studenttallsveksten har fordelt seg ulikt mellom universitetene. I denne perioden har det vært en økning på i overkant 2 000 studenter til universitetene. I følge måltallene vil antallet studenter ved Universitetet i Oslo gå ned med 750 i forhold til registrert studenttall i 1991, mens Universitetet i Bergen vil få en vekst på ca. 1 500. Også ved Universitetet i Trondheim vil det være en vekst i antallet studenter med omkring 600, denne veksten har ikke tilfalt NTH hvor antallet studenter har holdt seg på det samme nivået. Ved Universitet i Tromsø vil studenttallet øke med i overkant av 700. For de fire universitetene vil det for perioden 1991-1993 være

en vekst i andelen studenter på 3 prosent. Veksten blir størst for Universitetet i Tromsø med 15 prosent. Til sammen viser måltallene nå 72 500 studieplasser i universitetssektoren. Det bør imidlertid legges til at mens måltallene for universitetene og høgskolene generelt ligger noe over hva som kommer til å bli det registrerte studenttallene, så har Universitetet i Oslo allerede i 1992 overskredet måltallene for 1993. Den nevnte nedgangen i antall studieplasser ved Universitetet i Oslo er med andre ord ikke reell.

3.4 Høgskolesektoren (A.2)

Bevilgninger etter hovedposter

Tabell 3.5 viser budsjettforslaget for høgskolesektoren fordelt på hovedposter. I løpende priser foreslås de totale bevilgninger eksklusive oppdrag økt med 9,7 prosent sammenlignet med vedtatt budsjett for 1992. Målt i faste priser gir dette en vekst på 5,9 prosent.

De samlede driftsutgifter viser en realvekst på 6,0 prosent. For lønnsposten alene er veksten 2,9 prosent og for øvrige driftsutgifter 12,4 prosent. I 1992 var realveksten noe større i høgskolesektoren enn i universitetssektoren, dette ble sett i sammenheng med fordelingen av de nye studieplassene. For 1993-budsjettet er veksten noe større i universitets- enn i høgskolesektoren. Dette kan i første rekke tilskrives flere større byggeprosjekter ved universitetene. Hvis vi ser bort fra bevilgningene til kapitalutgifter og oppdragsmidler er det en nominell vekst i universitetssektoren på 5,6 prosent mot 10,2 prosent i høgskolesektoren.

Tabell 3.5 Hovedposter i budsjettet for høgskolesektoren under Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet for 1992 og 1993. Mill. kr.

Utgiftskategorier	SIII	Forslag	% -endring	
	1992	1993	Nominelt	Reelt ¹
Lønn og godtgjørelse	1 922,0	2 053,7	6,9	2,9
Annen drift ekskl. oppdrag	1 003,6	1 169,5	16,5	12,4
Sum driftsutgifter	2 925,5	3 223,2	10,2	6,0
Bygg/utstyr	567,1	609,6	7,5	5,4
<i>Herav vit. utstyr (post 45)²</i>	<i>192,3</i>	<i>187,2</i>	<i>-2,7</i>	<i>-4,6</i>
Sum uten oppdrag	3 492,7	3 832,8	9,7	5,9
Oppdrag	55,3	101,4	83,4	79,8
Total sum	3 548,0	3 934,3	10,9	7,0

1 I beregningen er det korrigert for:

- reduksjoner i post 01 og 11 og påslag for leide lokaler i 1992
- tilleggsbevilgninger i forbindelse med nye studieplasser fra sysselsettingsmidler begge år
- forventet prisstigning fra 1992 til 1993 på 2,0 prosent.

2 Omfatter ikke ufordelte midler på 9,2 mill. kr. i 1992 og 17,7 mill. kr. i 1993. Disse midlene er tatt med i Tabell 3.2.

Kapitalutgiftene får en realvekst på 1,2 prosent. Utstyr over post 45 utgjør en del av de samlede kapitalutgifter og får en reell nedgang på 4,6 prosent.

De enkelte institusjoner

Tabell 3.6 viser de totale bevilgninger, kapital- og driftsbevilgninger, fordelt på de enkelte institusjoner i høgskolesektoren. Det er først og fremst for de regionale høgskolene at driftsbevilgningene øker. Omleggingen av kapittelstrukturen i budsjettet for 1993 gjør at direkte sammenligninger på kapittelnivå/institusjonstyper for de regionale høgskolene ikke er mulig. Samlet har de regionale høgskolene en vekst på 12,5 prosent.

Av de største byggetiltakene i høgskolesektoren kan nevnes:

- Telemark distriktshøgskole (70 mill. kr)
- Hedmark distriktshøgskole, Rena (46 mill. kr)
- Møre- og Romsdal distriktshøgskole (40 mill. kr)
- Bergen lærerhøgskole (30 mill. kr)

Tabell 3.6 Bevilgninger til de enkelte kapitler under høgskolesektoren fordelt på kapital- og driftsutgifter i 1992 og 1993. Mill. kr.¹

Kap.	Lærested	SIII 1992			Forslag 1993			% -endring		
		Total	Kapital	Drift	Total	Kapital	Drift	Total	Kapital	Drift
267	Statens kunsthåndverk- skoler	60,8	7,8	53,0	61,3	7,9	53,4	0,8	0,9	0,8
271	Statens høgskoler for scenekunst	26,0	0,0	26,0	25,9	0,0	25,9	-0,4	-	-0,4
281	Bygg og fellesutgifter for univ. og høgskoler ²	235,5	188,2	47,3	231,9	183,0	48,9	-1,5	-2,8	3,4
282	Privat høgskoleutdanning	173,9	0,0	173,9	182,3	0,0	182,3	4,8	-	4,8
	Regionale høgsk. samlet ³	3 051,7	371,1	2 680,6	3 432,9	418,8	3 014,1	12,5	12,8	12,4
	<i>Herav:</i>									
275	<i>Distriktshøgskoler, sosialhøgskoler og andre høgskoler</i>	..	..	..	1 025,7	243,2	782,4	..	..	..
276	<i>Pedagogiske høgskoler og musikkonservatorier</i>	..	..	..	1 157,1	90,7	1 066,4	..	..	..
277	<i>Helsefaghøgskoler</i>	..	..	..	586,0	72,1	513,9	..	..	..
278	<i>Ingeniørhøgskoler og maritime høgskoler</i>	..	..	..	664,1	12,7	651,4	..	..	..
Sum		3 548,0	567,1	2 980,8	3 934,3	609,6	3 324,6	10,9	7,5	11,5

1 Byggebevilgninger over kap. 281, post 30 og 31 er fordelt på institusjonskapitlene.

2 Tallene for S-III 1992 tilsvarer kap. 272, post 45 (Siv.ing. og siv.øk. i regionene) og deler av kap. 279 (Regionale høgskoler).

3 Tallene for S-III 1992 omfatter kapitlene 208 (Sakkyndige råd for høgskoler), og 272 ekskl. post 45 som er avviklet. Beløpet dekker for øvrig kap. 275, 276, 277, og 278.

- Tilbygg til Telemark ingeniørhøgskole, sivilingeniørutdanningen (20 mill. kr)
- Nybygg for Telemark distriktshøgskole (nytt, 20 mill. kr)

Tabell 3.7 Studieplasser i høgskolesektoren 1991, 1992 og 1993.

Lærested	Registrert 1991	Måltall 1992	Måltall 1993	Endring	
				91-92	92-93
Statens kunsthåndverkskoler	560	563	568	3	5
Statens høgskoler for scenekunst	80	80	80	0	0
Distriktshøgskoler, sosial- høgskoler m.m.	16 897	18 400	19 295 ¹	1 503	895
Pedagogiske høgskoler og musikkonservatorier	15 840 ²	17 927	19 809	2 087 ²	1 882
Helsefaghøgskoler	9 660 ²	11 388	11 316	1 728 ²	-72
Ingeniørhøgskoler og maritime høgskoler	10 253	11 161	11 325 ¹	908	164
Private høgskoler med tilskudd over kap. 282	9 831 ³	11 398	11 815	1 567 ³	417
Totalt	63 121	70 917	74 208	7 796	3 291

- 1 Ekskl. siv.ing.- og siv.øk.-utdanningene i regionene. Disse studiepllassene er tatt med i Tabell 3.4.
- 2 Inkluderer studiepllasser ved private høgskoler i 1991. Veksten fra 1991 til 1992 blir derfor noe høyere.
- 3 Studiepllasser ved private pedagogiske høgskoler og helsefaghøgskoler inngår ikke i 1991. Veksten fra 1991 til 1992 blir derfor noe lavere.

Studieplasser

Tilstrømningen til høyere utdanning har gitt seg utslag også i høgskolesektoren, med tilleggsbevilgninger og ekstra studiepllasser. Måltallet på studiepllasser i høgskolesektoren er 74 200. Dette er over 3 000 flere studiepllasser enn i 1992. Fra 1991 til 1992 var økningen i antallet studiepllasser i høgskolesektoren på nærmere 8 000. Det er særlig de pedagogiske høgskolene som øker. For ingeniørhøgskolene er økningen mindre, mens det for helsefaghøgskolene faktisk er en nedgang fra 1992 til 1993 i antallet studenter.

3.5 Bevilgninger til programkategorien "Særskilte forskningsformål"

Tabell 3.8 gir en oversikt over bevilgningene til programkategorien "Særskilte forskningsformål" i 1992 og 1993. Totalt får denne programkategorien en nominell vekst på 25,8 prosent, hvis man holder utenfor administrasjonsutgifter fra andre departementer i forbindelse med etableringen av NFR. Ifølge budsjettforslaget får allmennvitenskapelig forskning (tidl. NAVF) totalt 432,3 mill. kr i grunnbevilgning, en nominell vekst på 1,8 prosent fra 1992. Den anvendte samfunnsforskningen (tidl. NORAS) foreslås tildelt 68 mill. kr, en nominell økning på 1,5 prosent. Forskningsrådene finansieres dessuten fra en del andre kilder. (Se kapittel 4 for en mer detaljert behandling av Norges Forskningsråd.)

Kategorien inneholder for øvrig bevilgninger til statlige institutter (NUPI, INAS og ISAF), tilskudd til private forskningsinstitusjoner (bl.a. Fridtjof Nansens institutt, Institutt for fredsforskning, Institutt for samfunnsforskning og FAFO) og Senter for internasjonal klimapolitikk. Det understrekes at det skal tilstrebes *like arbeidsvilkår* for de instituttene som mottar grunnbevilgning. "NORAS utgreiinga om instituttsektoren konkluderte med at institutta i større grad bør arbeide på like vilkår ved at dei får ei nokolunde lik grunnfinansiering frå departementet, og at dei sjølve tek ansvaret for den andre delen av verksemda." (se kapittel 285 post 70, s. 283 i St.prp. nr. 1). Dette er alt søkt gjort i 1993- budsjettet ved at noen institutter får mer og andre mindre.

Fra 1.1. 1993 vil Norge delta fullverdig i EFs tredje rammeprogram for forskning. Budsjettet for 1993 tar derfor med en sterk økning til *kontingent for deltakelse i EF-program*. Midlene til deltakelse i EFs tredje rammeprogram utgjør på KUFs budsjett 188 millioner kroner inkludert følgeforskningsmidler. I tillegg til disse bevilgningene blir andre kostnader relatert til dette samarbeidet dekt ved tilskudd fra andre departement. Disse bevilgningene utgjør ca. 15 millioner kroner, hvorav Miljøverndepartementet bidrar med det største tilskuddet, 10 millioner kroner.

Dessuten dekker kategorien kontingenter til norsk deltakelse i en rekke andre internasjonale samarbeidstiltak, hvorav CERN er det klart største.

Tabell 3.8 Bevilgninger til de enkelte kapitler under programkategorien "Særskilte forskningsformål" under Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets budsjett for 1992 og 1993. Mill. kr.

Kap.	SIII 1992	Forslag 1993	%- endring
285.55 Norges forskningsråd, administrasjon	-	153,9	-
285.50 NFR, allmennvitenskapelig forskning	475,6 ¹	432,3	1,8 ²
285.51 NFR, anvendt samfunnsforskning	82,3	68,0	1,5 ²
285.70 Private forskningsinstitusjoner	19,9	20,5	3,1
285.72 Senter for internasjonal klimapolitikk	5,7	5,7	0,8
285.73 Til disposisjon for departementet	0,7	0,7	0,8
287 Statlige forskningsinstitutter	33,4	36,1	8,1
288.21 Følgeforskning ³	38,7	40,6	5,0
288.70 Internasjonale forskningsprogram	78,2	252,7	223,4
<i>Herav: CERN</i>	59,4	59,2	-0,3
<i>EF-program</i>	6,1	180,8	2 854,2
<i>Andre program</i>	12,7	12,7	-0,3
Sum	734,4	1 010,6	37,6
Sum ekskl. administrative utgifter under NFR som er overført fra andre departementer	734,4	924,2	25,8

1 Inkluderer tippemidler.

2 Korrigert for administrasjonsutgifter som er oppført under kap. 285.55. Se Tabell 4.2.

3 Omfatter midler til CERN, ESA, EMBL, ESRF, IARC, EMBC og EF.

4 Norges forskningsråd (NFR)

4.1 Generelt

Fusjonen av de nåværende forskningsråd til Norges forskningsråd, NFR, ble vedtatt i Stortinget i juni d.å.

I lys av dette inneholder proposisjonen naturlig nok lite nytt i forhold til Stortingsproposisjonen om utformingen av det nye rådet. Etableringen av NFR fra 01.01.93 ledes av et interimsstyre.

Det første året vil være et overgangsår ifølge budsjettproposisjonen. De nåværende råd vil stå for bevilgningene og samlokaliseringen vil først skje "senere i 1993". Finansieringsstrukturen for NFR vil først bli klarlagt i 1994 budsjettet. I det foreliggende budsjett er administrasjonsutgiftene samlet under KUF-bevilgningen.

Tabell 4.1 gir en oversikt over NFRs samlede ressurser i 1993 fordelt på hovedkategorier. Den viser at det er de nye EF-bevilgningen under EØS-avtalen som gir vekst i forhold til gamle råd sett under ett. Hovedbevilgningen - grunnbevilgningen viser en viss realnedgang.

Tabell 4.1 Bevilgninger over statsbudsjettet til Norges forskningsråd (NFR) i 1992¹ og 1993. Mill. kr.

Finansieringskilde/program	S-III 1992	Forslag 1993	%-endring
Grunnbevilgninger	1 753,3	1 759,4	0,3
EF-program, følgeforskning ²	6,0	112,4	1 774,0
Øvrige internasjonale samarbeidstiltak. Følgeforskning	32,7	33,2	1,5
Sum grunnbev. og internasj. samarbeidstiltak	1 792,1	1 905,1	6,3
Andre prosjekt/programbevilgninger	462,6	.. ³	..
Sum Norges forskningsråd	2 254,7	..	..

1 For 1992 er angitt samlet bevilgning til de nåværende råd.

2 I 1992 inngår deltagelse i EF-program under forskningsrådenes ordinære budsjetter/ grunnbevilgning - særlig NTNf. Engasjementet vil bli vesentlig opptrappet som følge av EØS-avtalen.

3 Det er usikkert hva dette beløpet vil bli i 1993.

Tabell 4.2 gir en oversikt over midlene fordelt etter bevilgningsdepartement og kategori. Den spesifiserer de administrative utgifter og gjør det mulig å sammenligne med de nåværende råds bevilgninger for 1992.

Tabell 4.2 Grunnbevilgninger til forskningsrådene i 1992 og til Norges forskningsråd i 1993. Mill. kr.

Bevilgningsdep./kategori	Kapittel	S-III 1992	Forslag 1993	Adm. fordelt 1993	%- endring
Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet:	Samlet:	561,9	654,1	67,5	1,7
- NFR/Allmennvitenskapelig forskning	(0285.50)	475,6	432,3	52,0	1,8
- NFR/Anvendt samfunnsforskning	(0285.51)	82,3	68,0	15,5	1,5
- NFR/Administrasjon	(0285.55)	-	150,3	0,0	-
- NFR/Nasj. kom. for miljøvernforasn.	(0285.55)	4,1	3,6	0,0	-13,4
Næringsdepartementet:					
- NFR/Teknisk næringsrettet forskning	(0921.70)	839,2	789,6	58,7	1,1
Fiskeridepartementet:					
- NFR/Fiskeri- og havbruksforskning	(1022.50)	180,0	168,0	10,9	-0,6
Landbruksdepartementet:					
- NFR/Landbruksvitenskapelig forskning	(1137.50)	172,2	147,7	13,2	-6,5
Sum grunnbevilgning		1 753,3	1 759,4	150,3	0,3

De statlige bevilgningene til FoU var i 1992 vel 8,2 milliarder kroner, hvorav ca. 2,2 milliarder kroner var kanalisert til forskningsrådene. Av dette var 1792 millioner kroner gitt over forvaltningsdepartement. I 1993 er det foreslått 8,9 milliarder kroner til FoU, hvorav vel 1,9 milliarder kroner er kanalisert til Norges forskningsråd (NFR) fra de respektive forvaltningsdepartementene. I tillegg til disse bevilgningene vil NFR motta program og prosjekt bevilgninger fra andre departementer. I 1992 utgjorde disse bevilgningene 460 millioner kroner (se Tabell 4.1).

Loven om fordeling av tippemidler er endret og spilleoverskuddet til forskningsformål og kulturformål er nå ført inn i statsbudsjettet som en ordinær bevilgning. Samlet er 551 millioner kroner utgiftsførte i spilleoverskudd til forskningsformål i 1993-budsjettet. Omleggingen i seg selv endrer ikke ressurstilgangen til norsk

forskning, økte spille inntekter til forskning skal innebære reduksjon i det vanlige statlige tilskuddet.

NFR skal være et eget forvaltningsorgan med "særskilte fullmakter" under Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, men med finansiering fra mange departement. Alle administrasjons utgifter til NFR er samlet på Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets budsjett. Disse bevilgningene utgjør til sammen 153,9 millioner kroner¹.

1993 vil være et *overgangsår* mellom ny og gammel forskningsstruktur. Forskningsrådet vil ha De 6 områdestyrer: naturvitenskap og teknologi, medisin og helse, kultur og samfunn, miljø og utvikling, bioproduksjon og foredling, og industri og energi. Disse vil ikke være operative før "et stykke ut i 1993". Departementet understreker at det legges stor vekt på at omorganiseringen ikke skal ramme brukerne av forskningsrådstrukturen. Prosjekt og programmidler for 1993 vil derfor bli fordelt på grunnlag av de søknader forskningsrådene mottok i 1992, og det budsjettarbeidet rådene gjorde høsten 1992. I så måte vil det i praksis være *de eksisterende fem forskningsrådene* som legger grunnlaget for fordeling av midler for 1993. NFR skal overta ansvaret for disse programmene og prosjektene i 1993. Det understrekes at NFR må se de ulike bevilgningene i sammenheng.

Som følge av at 1993 vil være et overgangsår mellom ny og gammel forskningsrådstruktur har Regjeringen ikke foretatt rammeoverføringer av faglig karakter mellom departementene. I budsjett for 1993 er derfor bevilgningene til faglige tiltak, på samme måte som i 1992, fullt ut gitt over budsjettene til fagdepartementene. I St.prp. nr. 1 fra Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet heter det:

I 1993 vil løyvingar til faglege tiltak, på samme måten som i 1992, fullt ut vert kanalisert til NFR over budsjetta til fagdepartementa (s. 273).

Til sammen utgjør grunnbevilgningene fra Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, Næringsdepartementet, Landbruksdepartementet og Fiskeridepartementet til NFR vel 1759 millioner kroner (Se Tabell 4.1.). Sammenlignet med 1992 hvor grunnbevilgningene utgjorde 1753 millioner kroner representerer dette en nominell vekst på 0,3 prosent, dvs. en reell nedgang.

I tillegg til disse grunnbevilgningene er en vesentlig andel av bevilgningene til *internasjonale vitenskapelig samarbeidstiltak* (kap.0288) kanalisert til NFR. Bevilgningene til internasjonale vitenskapelige samarbeidstiltak er delt i to kategorier: *kontigenter* og *følgeforskningsmidler*. Til sammen utgjør følgeforskningsbevilgningene 40,6 millioner kroner i 1993. Det er foreslått 180,8 millioner kroner

---

¹ Inkluderer administrative utgifter til nasjonalkomiteen for miljøvernforskning.

til deltakelse i EF-program. Denne bevilgningen inneholder både ren kontigent og programrelaterte EF-midler til erstatning for kontigent. I St.prp. nr.1 fra Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet heter det:

Med grunnlag i det førebelse budsjettet for rammeprogrammet i 1993, vil den rene kontigenten bli på omlag 76 mill.kroner. Dei programrelaterte midla skal nyttast til å dekkje kostnader i samband med prosjektdeltaking på alle områder innanfor rammeprogrammet, og vil såleis femne det faglege ansvaret til fleire departement. Forhandlingane om prosjektkontraktar er enno ikke avslutta. Departementet vil likevel skissere fylgjande fordeling av prosjektmidla: 40 mill.kr. til programma informasjonsteknologi, telematikk, kommunikasjonsteknologi, industri- og materialteknologi, måling og prøving og bioteknologi, 5 mill. kr. til miljø, 23 mill. kr til ikkje-nukleær energi, 16 mill. kr til agroindustri og fiskeri og livsvitskap for utviklingsland og 21 mill. kr. til havforskning, mobilitet, biomedisin og helse (s. 288).

De prosjekt og programrelaterte midlene utgjør til sammen 105 millioner kroner som er *tentativt fordelt*, men det understrekes at NFR kan endre fordelingen om det finner det nødvendig. Tar en hensyn til disse midlene vil bevilgningene til internasjonale samarbeidstiltak kanalisert til NFR utgjøre ca. 145,6 millioner kroner i 1993 budsjettet eksklusiv kontigenter (se Tabell 4.1) Dette gir da 1905 millioner kroner kanalisert til NFR fra forvaltningsdepartementene. Sammenlignet med 1992 hvor bevilgningene var 1792 millioner kroner gir dette en nominell økning på 6,3 prosent. Med andre ord kan en vesentlig del av veksten i bevilgningene til forskningsrådet tilskrives *deltakelse i EF-program*.

I tillegg til disse bevilgningene vil NFR motta program- og prosjektbevilgninger fra en rekke departementer. I 1992 beløp disse midlene seg til 462 millioner kroner.

Også i 1993 budsjettet er betydelige midler *øremerket*, særlig gjelder dette tilskuddene til teknisk næringsrettet forskning. I tillegg til direkte øremerkinger er det også *en del føringer* ved at departementene uttaler hva de forventer NFR vil prioritere enkelte saker.

4.2 Allmennvitenskapelig forskning (tidligere NAVF)

Det statlige basistilskudd til allmennvitenskapelig forskning over Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets budsjett for 1993 er 432,3 millioner kroner mot 475,5 millioner kroner i 1992 (Tabell 4.2.). Nedgangen skyldes at 55 millioner kroner er overført til NFR administrasjonsutgifter. Korrigeres det for dette er det en nominell økning på 1,8 prosent sammenlignet med 1992 (se Tabell 4.3.). I tillegg

til disse bevilgningene vil forskningsrådet motta bevilgninger fra andre departementer. I 1992 mottok NAVF 129,6 millioner kroner fra andre departement.

Tabell 4.3 Statlige bevilgninger til Allmennvitenskapelig forskning (tidligere NAVF) i 1992 og 1993. Mill. kr.

Finansieringskilde/program		1992	1993	%-endring
Allmennvitenskapelig forskning	(Kap. 0285.50)	475,6	484,3 ¹	1,8
Følgeforskning ²	(Kap. 0288.21)	38,7	40,6	5,0
Programbevilgninger		129,6	..	..
Sum		643,9	..	..

1 Korrigerert for administrasjonskostnader ved NFR over kap. 285.55 (52 mill. kr.).

2 Omfatter ESRF, CERN, EMBL, ESA og EF.

Departementet understreker :

Som hovedregel finn departementet det ikkje turvande å fastsetje kor mykje av løyvinga NFR skal nytte til allmennvitenskapleg forskning innanfor dei einskilde områda (s. 276).

Departementet gir likevel uttrykk for at det *forventer* at forskningsrådet vil prioritere felt som *forskerrekruttering, disiplinrettet grunnforskning* av høy kvalitet og *internasjonalt forskningssamarbeid*. Departementet mener at innsatsen innenfor Kultur- og tradisjonsformidlende forskning bør opprettholdes på minst samme nivå som i 1992. Departementet ber NFR kanalisere midlene til *den kvalitetsmessige gode forskningen*, med sikte på bedre utnyttelse av midlene.

Forskerrekruttering:

Departementet understreker at det må være *et krav* at stipendiatene tar del i organiserte program for forskeropplæring. NFR henstilles om å arbeide for *økt mobilitet* blant rekruttene, bl.a. ved å se til at flere tar deler av utdanningen i utlandet. Det åpnes også for at rekruttene kan tilbringe mesteparten av tiden i utlandet dersom det ikke er mulig å gi god forskerveiledning nasjonalt.

Det er øremerket bevilgninger til en rekke tiltak:

- Det er satt av 20 mill. kr. til videreføring av Nord-Norge planen. NFR må også prioritere forskning knyttet til næringsutvikling i Nord-Norge så langt det er mulig innenfor rammen av tilskuddet til anvendt samfunnsforskning.

- Den internasjonale organisasjonen European Incoherent Scatter Facility (EISCAT) som Norge er medlem av ønsker å bygge en ny radar for atomsfæreforskning i Longyearbyen. Regjeringen har tilkjennegitt at den vil støtte byggingen med inntil 40 millioner kroner i perioden 1992-1996.
- Alternativ framtid: Departementet har grundig vurdert prosjektet Alternativ Framtid og mener at prosjektet bør videreføres. Det understrekes at departementet vil følge prosjektet nøye fremover og at det forutsetter at resultatene av prosjektet blir gjort kjent. Det er øremerket 5 millioner kroner til prosjektet hvorav 1 million skal gå til informasjonsvirksomhet. Det poengteres at prosjektet i tillegg kan søke midler gjennom NFR særlig fra bevilgningene som er avsatt til oppfølging Verdenskommisjonen for miljø og utvikling.
- 15 millioner kroner til utviklingsforskning og oppfølging av Verdenskommisjonen for miljø og utvikling. Departementet regner med at rekrutteringsprogrammet for utviklingsforskning blir særlig prioritert.

Utover dette er det også øremerkninger, her nevnes noen:

- 6 millioner kroner til kulturavtale programmet
- 1,5 millioner kroner til utdanningsforskning
- 2,8 millioner kroner til Teknologi og menneskelige verdier
- 1,8 millioner kroner til idrettsforskning
- Institutt for menneskerettigheter får samme som i 1992
- 1 million til forskning om funksjonshemmede

4.3 Anvendt samfunnsforskning (tidligere NORAS)

Bevilgningen til tidligere NORAS omtales nå som anvendt samfunnsforskning og er kanalisert til NFR. Det er foreslått 68,002 millioner kroner over Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets budsjett for 1993 mot 82,3 millioner kroner i 1992 (se Tabell 4.2). Nedgangen skyldes at 15,5 millioner kroner er overført til å dekke administrasjonsutgiftene i NFR. Tas det hensyn til dette er det en nominell økning på 1,5 prosent sammenlignet med 1992 (se Tabell 4.4). I tillegg til disse midlene vil forskningsrådet også motta bevilgninger fra andre departement. I 1992 beløp disse midlene seg til 87 millioner kroner.

Tabell 4.4 Statlige bevilgninger til Anvendt samfunnsforskning (tidligere NORAS) i 1992 og 1993. Mill. kr.

Finansieringskilde/program		1992	1993	%-endring
Anvendt samfunnsforskning	(Kap. 0285.51)	82,3	83,5 ¹	1,5
Programbevilgninger		87,0	..	..
Sum		169,3	..	..

1 Korrigert for administrasjonskostnader ved NFR over kap. 285.55 (15,5 mill. kr.).

Det påpekes at all samfunnsforskning skal legges under områdestyret for kultur og samfunn og det forventes at NFR vil se disse bevilgningene i *sammenheng*. Det understrekes at tidligere RSF/NAVF og NORAS bevilgninger særlig må koordineres ved å sørge for at prosjekt og program blir samordnet.

Regjeringen har gitt NFR et samlet ansvar for å utarbeide en god institutt-politikk. I sammenheng med dette ansvaret er målsettingen at de statlige grunnbevilgningene til forskningsinstituttene *som hovedregel* skal være samlet på Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets budsjett. NFR vil få ansvaret for fordeling av grunnbevilgningene til instituttene. Det skal tilstrebes likere arbeidvilkår for de samfunnsvitenskapelige institutter. Skritt i denne retning er tatt i 1993 budsjettet.

Departementet henstiller til NFR om å føre videre NORAS innsats for *svakstilte grupper*. Det henstilles videre om at NFR bør prioritere forskning knyttet til næringsutvikling i *Nord-Norge* så langt mulig innenfor tilskuddet til anvendt samfunnsforskning. Det understrekes at departementet ikke finner det hensiktsmessig å fastsette hvor mye penger som skal nyttes innenfor de enkelte områder. Men departementet har noen *øremærkinger*:

- NFR skal føre videre oppgaven NORAS har hatt med tildeling av grunnbevilgninger til de regionale forskningsstiftelsene. Som et ledd i utjevningen i grunnbevilgninger til de anvende forskningsstiftelser foreslås *23 millioner kroner til de regionale forskningsstiftelser*.
- 16 millioner kroner til LOS

4.4 Teknisk næringsrettet forskning (tidligere NTNF)

Tidligere NTNF, nå omtalt som teknisk næringsrettet forskning mottar bevilgninger fra en rekke departementet, men hovedbevilgningen kommer over Næringsdepartementet. Det er foreslått 789,6 millioner kroner til teknisk næringsrettet forskningsformål over Næringsdepartementet til NFR mot 839,2 millioner

kroner i 1992 (se Tabell 4.2). Også her skyldes nedgangen at midler er overført til Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets budsjett for å dekke administrasjonsutgiftene i NFR. Tas det hensyn til dette er det en nominell vekst på 1,1 prosent sammenlignet med 1992 (se Tabell 4.5). I tillegg til disse bevilgningene vil forskningsrådet også motta bevilgninger fra andre departement til teknisk næringsrettet forskning. I 1992 beløp disse midlene seg til 209,9 millioner kroner.

Tabell 4.5 Statlige bevilgninger til Teknisk næringsrettet forskning (tidligere NTNF) i 1992 og 1993. Mill. kr.¹

Finansieringskilde/program		1992	1993	%-endring
Teknisk næringsrettet forskning	(Kap. 0921.70)	839,2	848,3 ²	1,1
Programbevilgninger		209,9	..	..
Sum		1 049,1	..	..

- 1 Den reelle veksten vil i stor grad være influert av hvordan bevilgninger til EF-program blir kanalisert.
- 2 Korrigert for administrasjonskostnader ved NFR over kap. 285.55 (58,7 mill. kr.).

Det understrekes at *Næringsdepartementet fremdeles vil ha ansvaret* for tilskudd til teknisk næringsrettet forskningsformål, samt tildele midler til næringsøkonomisk forskningsprogrammer. I 1993 budsjettet vil Norges deltakelse i EFs næringsrettede FoU-programmer delvis bli finansiert over Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets bevilgninger til NFR.²

Under omtalen av tilskudd til teknisk næringsrettet forskningsformål understrekes det at *hovedmålsettingen* for satsingen er å:

bidra til økt lønnsomhet og vekst i næringslivet. Forskingen skal bidra til å utvikle konkurransedyktige varer og tjenester, samt å øke produktiviteten, og derigjennom bidra til at norsk næringsliv øker sine markedsandeler hjemme og ute (s. 78).

Det understrekes at FoU-midlene skal brukes så målrettet som mulig og det legges i denne sammenheng vekt på *konsentrasjon og brukervedvirkning*. På bakgrunn av evalueringene mener departementet at det er behov for konsentrasjon av innsatsen i *smalere områder*, definert som egne programmer i samarbeid mellom forvaltningen, forskningsmiljøene og næringslivet, der brukerne gis et betydelig ansvar for styring og finansiering.

² Det er i proposisjonen ikke oppgitt eksakte beløp for dette.

Målsettingen av FoU-virksomhet støttet over Næringsdepartementet er at resultatene skal komme til anvendelse i næringslivet. Se for øvrig egen omtale av Næringsdepartementet i kapittel 5. Departementet har som målsetting at *næringslivets egen FoU-innsats* skal økes, NFR vil gjennom bruken av midler kunne bidra til dette.

Departementet viser til *instituttene sentrale plass* innen teknisk industriell forskning. I denne sammenheng understrekes det at Næringsdepartementet er av den formening at utviklingen av en mer rasjonell instituttstruktur må videreføres:

- mer effektiv ressursutnyttelse
- større faglig tyngde og bredde innen hvert institutt
- bedre kontakt til nærliggende universitet

Det understrekes at NFR vil ha en sentral rolle i dette arbeidet og at basisbevilgningene til teknisk-industrielle forskningsinstitutt bør økes. Den økning bør i følge departementet skje i form av støtte til *strategiske teknologiprogrammer*.

Departementet anser videreføring av NTNFs nyskappingsplan som en viktig del av NFRs aktivitet. Offentlige støtteordninger som bidrar til å redusere risikoen for enkelte bedrifter, vil føre til nyskaping i næringslivet. Støtten til nyskappingsvirksomheten har følgende målsettinger:

- utvikling av høyteknologiske produkter som er konkurransedyktige i et internasjonalt marked
- sikre konkurranseevnen for produsenter av middels- og lavteknologiprodukter
- produksjon må gi en verdiskapning som skal redusere avhengigheten av oljeinntektene, og som på lang sikt kan erstatte den verdiskapning som oljeproduksjonen i Nordsjøen gir.

Operative målsettinger:

- total FoU-innsats må ligge innenfor 1 prosent av samlet forventet omsetning for produktets første fem år på markedet. Med en årlig bevilgning på 100 millioner kroner og en forventet suksessfaktor på 50 prosent gir dette grunnlag for en årlig omsetning på 1 milliard kroner
- NTNf ønsker å støtte minst 10 høyteknologiske nyetableringer pr.år. 30 prosent av disse bør nå en årlig omsetning på minst 10 millioner kroner hver etter fem år og 20 prosent en årlig omsetning på 50 millioner kroner etter 10 år.

Næringsdepartementet ser det som naturlig at disse målsettingene også knyttes til NFRs virksomhet.

Næringsdepartementet forutsetter videre at følgende formål tilgodeses:

- 75 millioner kroner til strategiske teknologiprogrammer
- 430 millioner kroner til brukerstyrte programmer, herav:
- 15 millioner kroner til strategiske IT-prosjekter
- 20 millioner kroner til SPUNG (Statlig program for utnyttelse av naturgass)
- 25 millioner kroner til EXPOMIL (Eksportrettet miljøteknologi)
- 7,5 millioner kroner til FORFOR (Forskning for bærekraftig prosessindustri)
- 130 millioner kroner til brukerstyrte prosjekter, herav 13 millioner kroner til EUREKA formannskapet.
- 3,5 millioner kroner til husleieutgifter
- 2,6 millioner kroner til BA-senteret

4.5 Fiskeri- og havbruksforskning (tidligere NFFR)

Det er foreslått 168 millioner kroner til fiskeri og havbruksforskning i NFR regi over Fiskeridepartementet for 1993 mot 180 millioner kroner til Norges Fiskeriforskningsråd (NFFR) i 1992 (se Tabell 4.2.). Nedgangen skyldes hovedsaklig at 10,9 millioner kroner er overført til Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets budsjett til dekning av administrasjonsutgifter i NFR. Selv om en tar hensyn til dette er det en nominell nedgang på 0,6 prosent (se Tabell 4.6). I tillegg til denne bevilgningene vil forskningsrådet også motta bevilgninger fra andre departement. I 1992 beløp disse midlene seg til 12,3 millioner kroner.

Tabell 4.6 Statlige bevilgninger til Fiskeri- og havbruksforskning (tidligere NFFR) i 1992 og 1993. Mill. kr.

Finansieringskilde/program	1992	1993	%-endring
Fiskeri- og havbruksforskning (Kap. 1022.50)	180,0	178,9 ¹	-0,6
Programbevilgninger	12,3	..	..
Sum	192,3	..	..

1 Korrigert for administrasjonskostnader ved NFR over kap. 285.55 (10,9 mill. kr).

NFFRs langtidspan for perioden 1990-94 vil styre de faglige prioriteringer innen fiskeri og havbruksforskningen også i 1993. NFFR vil i løpet av høsten 1992 utarbeide en *strategiplan* for fiskeri- og havbruksforskning fram mot år 2000. Hovedmålene i langtidspanen er å videreutvikle det vitenskapelige grunnlaget for en forsvarlig forvaltning av fiskerienes og havbrukets naturgrunnlag, havbruks-teknologi, fartøy og redskap, produksjonsprosesser og produkter som både kan gi lønnsomhet, attraktiv arbeidsplasser og økt livsstandard for de som arbeider i

næringen, samt skaffe sentrale og lokale myndigheter og næringen nødvendig kunnskapsgrunnlag for å kunne utvikle en lønnsom og markedsrettet næring som sikrer arbeidsplasser i distriktene.

Med utgangspunkt i de overordnede målsettingene er det i langtidsplanen satt opp 12 prioriterte områder. I tilknytning til disse er det etablert forskningsprogram. Det er også etablert et programstyre for frie prosjekter som administrerer grunnbevilgninger, bevilgninger til grunnforskningsrettede prosjekter og NFFR stipendprogram. Hovedhensikten med grunnbevilgningene til noen sentrale institutter er å få øremerket en del av budsjettet til oppbygging og vedlikehold av kompetanse.

Av forskningsprogrammene var det sjøpattedyrprogrammet som mottok den største bevilgningen i 1992. Programmet hadde en økonomisk ramme på 18 millioner. NFFRs budsjetttildelinger til de øvrige programmene varierte mellom 1 og 13 millioner kroner med rundt 5 millioner som gjennomsnitt.

Programmene:

- Flerbestandsforvaltning
- sjøpattedyrprogrammet
- Nord-norsk kystøkologi
- miljøvirkninger av havbruk
- forvaltning og næringsutvikling
- produksjon av laks og ørret
- frisk fisk
- Ny fisk
- informasjonsteknologi i fiskerinæringen
- teknologiutvikling i fiskerinæringen
- marin bioteknologi
- kvinner og ungdom i fiskeridistriktene

Departementet legger til grunn at et bevilges minst 20 millioner kroner til Nyskappingsplanen i 1993. Se for øvrig egen omtale av Fiskeridepartementet i kapittel 5.

4.6 Landbruksvitenskapelig forskning (tidligere NLVF)

Over Landbruksdepartementets budsjett er det foreslått 147,7 millioner kroner til landbruksforskning i NFR regi mot 172,2 millioner kroner til NLVF i 1992 (se Tabell 4.2). Nedgangen skyldes bl.a. at 13,2 millioner kroner er overført til Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets budsjett for å dekke administrasjonsutgiftene i NFR. Selv om en tar hensyn til dette er det en nominell nedgang på 6,5

prosent sammenlignet med 1992 (se Tabell 4.7). I tillegg til denne bevilgningene vil også forskningsrådet motta bevilgninger fra andre departement til landbruksforskning. I 1992 beløp disse midlene seg til 23,8 millioner kroner.

Tabell 4.7 Statlige bevilgninger til Landbruksvitenskapelig forskning (tidligere NLVF) i 1992 og 1993. Mill. kr.

Finansieringskilde/program	1992	1993	%-endring
Landbruksvitenskapelig forskning (Kap. 1137.50)	172,2	160,9 ¹	-6,5
Programbevilgninger	23,8	..	..
Sum	196,0	..	..

1 Korrigeret for administrasjonskostnader ved NFR over kap. 285.55 (13,2 mill. kr.).

Landbruksdepartementet har startet en *gjennomgang av organiseringen av landbruksforskningen*. I første omgang er organiseringen på jord- og planteforskningen blitt gjennomgått. Dette har resultert i at Statens forskningsstasjoner i landbruk (SFL) og Statens plantevern (SPV) skal *samordnes*. Det er lagt opp til en interimperiode på 2 år fra 1.januar 1993, i denne perioden skal SFL og SPV bli ledet av et felles styre og en felles direktør, men ellers være selvstendige institusjoner med separate budsjetter.

Departementet legger stor vekt på at NFR følger opp langtidsplanen for lanbruksforskningen. Det inngår ikke noen direkte øremerkninger i budsjettforslaget fra Landbruksdepartementet men det trekkes opp hovedprioriteringer for 1993:

- Internasjonalt forskningssamarbeid
- Miljø- og forurensningsforskning
- Næringsmiddelforskning
- Havbruksforskning
- Forskning for bygdeutvikling og næringsutvikling i distriktene.

Se for øvrig egen omtale av Landbruksdepartementet i kapittel 5.

5 Budsjettet for øvrig

5.1 Nytt departement for nærings- og energispørsmål

Fra og med 1. januar 1993 slås Næringsdepartementet og Olje- og energidepartementet sammen til et nytt departement for nærings- og energispørsmål. Konkrete forslag om opprettelsen av det nye departementet vil ventelig fremmes i en egen tilleggsproposisjon senere i høst. Gitt samme budsjettstruktur som nå vil det nye departementet forvalte FoU-midler i størrelsesorden 1,7 mrd. kroner, dvs. omlag en femtedel av Norges samlede offentlige FoU-midler. Organisasjons- og budsjettstrukturen for det nye departementet var imidlertid ikke klar tidsnok til å bli gjort gjeldende i forslaget til statsbudsjett for 1993. I første omgang ble det derfor fremmet en særproposisjon for hvert av departementene.

5.1.1 Næringsdepartementet

Næringsdepartementets (ND) budsjettproposisjon har denne gang et langt klarere utgangspunkt enn tidligere i norsk næringslivs forhold til utlandet. Det lanseres en "næringspolitisk offensiv" for å møte stadig hardere konkurranse, skiftende markedsforhold og ubalanse i verdenshandelen. Det fokuseres særlig på Europa, EFs indre marked og EØS-samarbeidet. Velferdsstatismålene er nedtonet sammenlignet med 1992.

De viktigste næringspolitiske utfordringer er ifølge Regjeringen å:

- sikre markedsadgang ute
  - utvikle et godt konkurranseklima hjemme
  - forenkle lover og regler
  - sikre tilfredsstillende kapitaltilgang
  - medvirke til fornyelse av produkter og prosesser
  - utvikle et godt system for kompetanseutvikling
  - sikre at miljøutfordringene møtes
  - lette omstillinger på industrielle miljøer
  - bidra til å utvikle de tjenesteytende næringer
  - bedre bedriftenes kostnadmessige konkurranseevne
  - stimulere til nyskaping og vekst i små og mellomstore bedrifter.
- (St.prp. nr. 1 1992-93 ND, s. 9)

Inkludert statsbankene bevilges det i alt 5,2 milliarder kroner over NDs budsjett for 1993, mot 2,9 milliarder året før. Denne formidable økningen - nærmere 80 prosent - skyldes i stor grad omorganiseringen av statsbankene. Det foreslås i den

forbindelse et tilskudd på 2 mrd. kroner i "fondskapital" til det nye Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (Gul bok 1993, s. 34*). Holdes statsbankene utenom beregningen blir tallene 2,2 mrd. i 1992 og 2,1 mrd. i 1993.

Samlet bevilges det 1,1 mrd. kroner over programkategori 17.20 *Forskning og utvikling*. Dette er omtrent halvparten av departementets budsjett om statsbankene holdes utenom. Den største delen av bevilgningen for 1993 gis til det nyopprettede Norges forskningsråd (NFR). Her videreføres aktiviteten som tidligere ble finansiert gjennom Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Forskningsråd (NTNF). Omleggingen av forskningsrådsstrukturen medfører også at tilskuddene til tidligere NORAS-prosjekter overføres til NFR.

Departementet går inn for "fortsatt konsentrasjon av FoU-aktiviteten i store, målrettede programsatsinger." (St.prp. nr. 1 1992-93 ND, s. 11). Særlig vektlegges *konsentrasjon* og *brukermedvirkning*. Hovedinnsatsområdenes dager som virkemidler på NDs forvaltningsområder synes imidlertid talte: "På bakgrunn av erfaringene fra de såkalte hovedaktivitetsområdene for FoU mener departementet det er behov for en konsentrasjon av innsatsen i smalere områder, definert som egne programmer...." (St.prp. nr. 1 1992-93 ND, s. 78). Dessuten prioriteres "metodikk og rutiner for å etablere resultatmål for og følge opp resultatene av FoU-aktiviteten...." (St.prp. nr. 1 1992-93 ND, s. 11).

Tabell 5.1 Bevilgning (SIII) 1992 og bevilgningsforslag 1993 over Næringsdepartementets programkategori Forskning og utvikling (17.20). Millioner kroner. Prosent.

Institusjon/ tiltak	Bevilgning 1992	Forslag 1993	%-endring 1992-93
NTNF, ordinær bevilgning (920.50)	763,5	-	-100,0
NTNF, tilskudd fra tippemidlene	75,7	-	-100,0
NTNF, samlet (fra ND)	839,2	-	-100,0
NFR, tilskudd til teknisknærings- rettede forskningsformål (kap.921.70)	-	789,6	-
NFR, tilskudd til næringsøkonomiske forskingsformål (kap.921.71)	-	13,5	-
Norges forskningsråd (NFR), totalt fra ND (kap.921)	-	803,1	-
Offentlige forsknings- og utviklings- kontrakter (kap. 922.52)	125,0	67,0	- 46,4
Tilskudd til Norsk institutt for markedsforskning (kap. 922.71)	1,6	0,0	-100,0
Tilskudd til NORAS-prosjekter (kap.922.72)	11,8	0,0	-100,0
Tilskudd til fransk-norske samarbeidsprosjekter innen teknologi	5,0	4,7	- 6,0
Tilskudd til Stiftelsen for samfunns- og næringslivsforskning (kap.922.75)	7,5	7,6	1,3
Tilskudd til EF-programmet	0,0	2,7	-
Sum kap. 922	150,9	82,0	- 45,6
Romvirksomhet (kap.924)	210,0	228,7	8,9
Total FoU under ND (programkategori 17.20)	1 124,4	1 113,8	- 0,9

Bevilgningene til *offentlige forsknings- og utviklingskontrakter*¹, såkalte OFU-kontrakter, halveres nesten i forhold til 1992-budsjettet. Dette skyldes hva departementet kaller en "teknisk justering dette ene året for å redusere et betydelig opparbeidet etterslep i utbetalingene i forhold til tilsagnstidspunkt/-år (stor likviditet)". Til gjengjeld økes tilsagnsfullmaktene med 50 mill. kroner. Samlet sett endres etter departementets vurdering "ikke det reelle aktivitetsnivået såfremt bevilgningen justeres opp igjen i 1994" (St.prp.nr.1 1992-93 ND, s.91). Denne typen bevilgning ble forøvrig tidligere kalt *statlige forsknings- og utviklingskontrakter* (SFU-kontrakter)..... Offentlige etater oppfordres stadig til å avsette midler til FoU-virksomhet over egne budsjetter. ND vil nå også "utarbeide en oversikt over de større etater som har fulgt opp regjeringens anmodning om å avsette midler til FoU-virksomhet og ta kontakt med dem som ennå ikke har avsatt slike midler" (St.prp. nr. 1 1992-93 ND, s. 91).

Av konkrete internasjonale samarbeidstiltak opprettes en ny tilskuddspost på 2,7 millioner kroner til deltakelse i *EF-programmene* IMPACT og SPRINT. Dette er programmer som regnes for "å være mer anvendelsesorienterte enn de rene FoU-programmene, og er derfor lagt utenfor EFs rammeprogram for forskning." (St.prp. nr. 1 1992-93 ND, s. 96). Bevilgningen til det *fransk-norske teknologisamarbeidet* reduseres noe i forhold til 1992. Ellers kanaliseres en betydelig del av bevilgningene til deltakelse i EFs tredje rammeprogram for forskning innenfor NDs forvaltningsområder over Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets (KUF) budsjett og gjennom NFR. Ca. 40 mill. kroner finansieres over KUFs bevilgning til NFR (St.prp. nr. 1 1992-93 ND, s. 84).

Departementets basisfinansiering av *Norsk institutt for markedsforskning* (NIM) faller bort fra og med 1993. Dette er i overensstemmelse med den opprinnelige finansieringsplan, som innebærer at instituttets aktivitet skal finansieres med oppdrag særlig fra næringslivet, men også fra organisasjoner og myndigheter. Samtidig har styret for NIM vedtatt at instituttet fra og med 1. januar 1993 slås sammen med og inngår som en avdeling i Bedriftsøkonomisk institutt (BI).

Tilskuddet til *Stiftelsen for samfunns- og næringslivsforskning*² (SNF) holdes på omtrent samme nivå som sist. Departementet legger imidlertid også her opp til en nedtrapping av den offentlige basisfinansieringen: departementet legger "opp til

---

¹ "En offentlig forsknings- og utviklingskontrakt (OFU-kontrakt) er en avtale mellom en offentlig etat og en norsk bedrift hvor bedriften påtar seg å utvikle et nytt produkt eller en ny løsning for etaten. Utviklingskontrakten skal legge grunlaget for seinere anskaffelser i etaten, men etaten blir ikke bundet til å forta en påfølgende anskaffelse fra bedriften...." (St.prp. nr. 1 1992-93 ND, s. 89).

² Dette er en sammenslåing av Næringsøkonomisk institutt (tidligere Industriøkonomisk institutt), Bergen Scientific Centre og Senter for anvendt forskning (SAF).

at 1993 er siste år med særskilt grunnbevilgning til SNF over departementets budsjett" (St.prp. nr. 1 1992-93 ND, s. 95). Det totale engasjement innen næringsøkonomisk forskning skal opprettholdes, men SNF må konkurrere om tildelingen av disse midlene.

Om departementets videre engasjement i *FoU-planen for Nord-Norge* heter det at "FoU-planen som eget virkemiddel bør avsluttes ved utgangen av 1992. FoU-aktivitet i Nord-Norge må imidlertid fortsatt gis særskilt oppmerksomhet, og det er etablert en gruppe på embetsmannsnivå som skal følge opp den offentlige FoU-innsatsen i Nord-Norge." (s. 22). Departementet påpeker at det er en viktig oppgave for det nye forskningsrådet å sikre at rammevilkårene for den nye NORUT-gruppen³ blir "på linje med tilsvarende institusjoner i Sør-Norge." (s. 22).

Et annet sentralt virkemiddel for ND vil fra 1993 være *Statens nærings- og distriktsutviklingsfond* (SND). Dette er en sammenslåing av de ordninger som tidligere ble administrert av Den Norske Industribank A/S, Distriktenes utbyggingsfond, Industrifondet og Småbedriftsfondet til en institusjon (St.prp. nr. 1 Næringsdepartementet, s. 178ff). Regjeringen håper med dette å rasjonalisere og samordne den næringspolitiske virkemiddelbruken. En del av ordningene innebærer risikolån til bl.a. forsknings- og utviklingsprosjekter i næringslivet. Det er i 1993 bevilget 163,4 millioner kroner til tap på FoU-lån mot 140 millioner kroner i 1992; bevilgningen ble tidligere gitt gjennom Industrifondet.

Et interessant problemfelt i budsjettåret er *grenseoppgangen* mellom de ulike delene av det næringspolitiske virkemiddelapparatet. I St.meld. nr. 43 (1991-92) heter det bl.a. at det "er viktig at NFR og SND vurderes i sammenheng, slik at man unngår overlapp og huller i virkemiddelkjeden. Den interne organiseringen som er valgt for NFR, med et eget områdestyre for energi og industri som er adskilt fra naturvitenskap og teknologi, gjør det mulig å vurdere å gi NFR ansvar for tiltak i grenselandet mellom forskning og næringsutvikling." (s. 13). Problemstillingen er i liten grad berørt i budsjettforslaget.

5.1.2 Olje- og energidepartementet

I alt foreslås det bevilget 313,5 millioner kroner over Olje- og energidepartementets (OED) budsjett for 1993 til FoU. Dette er *en nominell nedgang* på 3,6 prosent sammenlignet med 1992.

Nedgangen kommer innen *energi- og vassdragsforskning*, nærmere bestemt innenfor de to miljørettede FoU-områdene utvikling av "effektive energiteknologier" (kap.1822.70.1) og "nye fornybare energikilder" (kap.1822.70.2). Til sammen reduseres de to områdene med 16,5 millioner kroner. Bare mindre deler av

---

³ Oppdragsforskningsinstituttene i Tromsø og Narvik er samlet til ett konsern.

reduksjonen kan forklares med ordinær avslutning av programsatsinger (varmepumpeimplementering), og med direkte uttalt nedprioritering av områder (vindenergi). Resten av innsparingen må på et senere tidspunkt innhentes gjennom "prioritering innen dette området og innen hvert enkelt program..." (St.prp. nr. 1 1992-93 OED, s. 54), uten at det sies noe konkret om hva som skal nedprioriteres.

Tabell 5.2 Bevilgning (SIII) 1992 og bevilgningsforslag 1993 over Olje- og energidepartementets programkategori Forskning og utvikling (18.20). Millioner kroner. Prosent.

Institusjon/tiltak	Bevilgning 1992	Forslag 1993	Endring (%)
Tilskudd til Institutt for energiteknikk (kap. 1820)	94,5	95,0	0,5
Energi- og vassdragsforskning (kap. 1822)	126,5	111,0	-12,3
Nordisk energiforsknings samarbeid (kap. 1825)	4,4	4,5	2,3
Forskning vedrørende petroleumsvirksomheten (kap. 1840)	99,8	103,0	3,2
Totalt OED, programkategori 18.20	325,2	313,5	-3,6

For tilskuddet til *Institutt for energiteknikk* foreslås tilnærmet 0-vekst fra 1992 til 1993 (se tab. 5.2). På bakgrunn av to utredninger, der bl.a. Statens atomtilsyn og Statens institutt for strålehygiene var involvert, foreslås det offentlige tilskudd til *Halden-prosjektet* i perioden 1994-96, dersom det oppnås "en akseptabel samarbeidsavtale mellom de internasjonale partene." (s. 50).

Midlene fra *Konsesjons- og Måragiftsfondene* er fra og med 1992 innarbeidet i statsbudsjettet, under Olje- og energidepartementets forvaltningsområde. Midlene ble opprinnelig avsatt til bruk ved skader som følge av vassdragsreguleringer disponeres i hovedsak til forebyggende tiltak som forskning og utvikling, informasjon og opplæring.

5.2 Miljøverndepartementet

Miljøverndepartementets (MD) budsjettframlegg har en total utgiftsramme på vel 2,7 mrd. kroner, mot 2,9 mrd. året før. Dette gir en *nominell nedgang* på 5,7 prosent.

Departementet hevder med det framlagte budsjettforslaget å følge opp det overordnede mål for miljøvernforskningen slik det er formulert i *strategisk plan* for norsk miljøvernforskning av Nasjonal komité for miljøvernforskning:

Norsk miljøvernforskning skal bidra til å styrke kunnskapsunderlaget for et effektivt miljøvernarbeid og for en bærekraftig ressursforvaltning (St.prp. nr. 1 1992-93 MD, s. 81).

Av prioriterte oppgaver innen miljøforskningen peker departementet bl.a. på utvikling av kollektivtrafikken, fornybare energikilder og miljøteknologi. Direktoratet for naturforvaltning vil evaluere forskningsprogrammet om friluftsliv.

Departementet hevder også å ha "styrket sitt forskningsarbeid for å kunne gi bedre signaler om miljøvernforvaltningens forskningsbehov, og arbeider for at kunnskapsbehovet skal kunne bli bedre innarbeidet i departementets planleggings- og styringsprosesser. I 1992 har departementet startet en gjennomgang av miljøvernforvaltningens totale FoU." (St.prp. nr. 1 1992-93 MD, s. 81).

Av konkrete bevilgningsforslag merker man seg at *forskningskapitlet (kap. 1410)* reduseres med nær 10 millioner kroner sammenlignet med 1992, en nominell nedgang på nær 5 prosent. En del av forklaringen ligger i at en del av bevilgningen til *miljøforskingsavtalen Norge-EF* er flyttet; av et antatt bevilgningsbehov på ca. 15 millioner kroner i 1993 føres 5 millioner kroner på Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets budsjett (kap. 288.70). Bevilgningen går til det noe forsinkede ENVIRONMENT-programmet innenfor EFs tredje rammeprogram for forskning. Programmet avløser programmene STEP og EPOCH. Med en viss optimisme skriver departementet at "Mens norsk industri var fraværende i STEP, kan en nå registrere en økende interesse fra næringslivet for deltakelse i ENVIRONMENT." (St.prp. nr. 1 1992-93 MD, s. 89).

Bevilgningen til *forskningsprogrammer m.m. (post 51)* reduseres med nesten 9 mill. kroner, eller vel 10 prosent. En del av forklaringen er at 3,55 mill. til drift av *Nasjonalt komité for miljøvernforskning (NMF)* overføres til Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets budsjett. Om prioritering innenfor denne kategorien heter det: "Departementet prioriterer forskningsprogram for å stimulere til bruk av miljøvennlig teknologi og foreslår derfor en betydelig økning av bevilgningene til forskningsprogrammet for miljøvennlig teknologi - "FORFOR" ". Bortsett fra at det treårige forskningsprogrammet om algeoppblomstring avsluttes i 1992, sies det lite konkret om hva som skal nedprioriteres.

Miljøverndepartementet gir basisbevilgninger til de såkalte *miljøinstituttene*, dvs. Norsk institutt for luftforskning (NILU), Norsk institutt for vannforskning (NIVA), Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR) og Norsk institutt for naturforskning (NINA). I tillegg bevilges halvparten av basismidlene til Senter for jordfaglig miljøforskning (JORDFORSK) over dette kapitlet (resten bevilges av Landbruksdepartementet). Miljøinstituttene gis i 1993 stort sett *samme kronebeløp* i basisbevilgning som i 1992, dvs. en realnedgang i disse midlene. Unntaket som

forklarer veksten på denne posten er økt finansieringsstøtte/tilskudd til nybygget ved NILU.

Det bevilges også samme kronebeløp til *rekrutteringsstipendier* til kvinnelige miljøvernforskere som i 1992, mens bevilgningen til miljøprofessorater går noe ned sammenlignet med 1992, til 1,9 mill. kroner.

Bevilgningen til *Norsk Polarinstitutt* økes med 600 000 kroner, som tilsvarer mindre enn en prosents nominell vekst. Den lave veksten skyldes reduserte utstyrsbevilgningene (post 45); øvrige bevilgninger under dette kapitlet øker gjennomsnittlig med 3 prosent. Instituttet vil spesielt prioritere internasjonalt samarbeide, og dessuten prioritere å "delta aktivt i oppfølgingen av en næringsplan for Svalbard med sikte på å stimulere til økt norsk forskningsaktivitet ...". (St.prp. nr. 1 1992-93 MD, s. 192).

5.3 Landbruksdepartementet

De samlede midler til landbruksforskningen vil etter budsjettforslaget beløpe seg til 691 mill. kr. i 1993. Hvis man legger til midler til EF's tredje rammeprogram over KUF's budsjett som kommer landbruksforskningen til gode, betyr dette en nominell vekst på 2 prosent i forhold til 1992.⁴

Utbyggingen av Norges landbrukshøgskole (NLH) og Norges veterinærhøgskole (NVH) fortsetter med nye studieplasser og stillinger. Tallet på ordinære studieplasser ved NLH har økt fra 1 100 i 1987 til vel 1 550 i 1993. Det foreslås startløyve for nybygg til Statens næringsmiddelkontroll som skal samlokaliseres med veterinærmiljøet på Adamstuen i Oslo.

Den langsiktige målsettingen om styrket forskning for miljø og bærekraftig utvikling styrer fortsatt omleggingen av norsk landbruksforskning. Et hovedmål for NLH i budsjettet for 1993 er å øke innsatsen for bærekraftig utvikling. Blant annet vil forskning for økologisk landbruk øke.

Landbruksdepartementet gir høy prioritet til næringsmiddelforskning. Departementet gir for kommende år 15 mill. til et forskningsprogram som ble etablert i 1992 i samarbeide med Næringsdepartementet og Fiskeridepartementet. Havbruk og bioteknologi er fortsatt satsingsområder for landbruksforskningen.

Med sikte på oppnå en bedre nasjonal styring og koordinering og større effektivitet i den bruksrettede planteforskningen i jord- og hagebruk skal Statens forsøksstasjoner i landbruket (SFL) reorganiseres og slås sammen med Statens plantevern (SPV). Det vil bli større fokusering på bevaring av naturressurser og miljø. De to institusjonene har årsbudsjett på henholdsvis ca. 100 og ca 35 mill. kr.

---

⁴ St.prp. nr. 1, Landbruksdepartementet, s. 23.

Tabell 5.3 Bevilgninger til Norges landbrukshøgskole og Veterinærutdanning i 1992 og 1993. Mill. kr.

Utgiftskategorier	Norges landbrukshøgskole			Norges veterinærhøgskole og Veterinærmedisinsk senter i Tromsø		
	SIII 1992	Forslag 1993	%-vis endring	SIII 1992	Forslag 1993	%-vis endring
Lønn og godtgjørelse	165,5	168,1	1,6	71,0	72,6	2,2
Annen drift ekskl. oppdrag	80,9	83,3	3,0	44,7	47,1	5,4
Sum driftsutgifter	246,4	251,4	2,0	115,7	119,7	3,5
Bygg/utstyr	29,8	18,7	-37,1	0,0	.. ¹	-
Sum uten oppdrag	276,1	270,1	-2,2	115,7	119,7	3,5
Oppdrag	76,3	86,3	13,1	11,5	12,9	12,6
Total sum	352,5	356,4	1,1	127,2	132,6	4,3

1 Ombygging ved NVH inngår i nybygg til Statens Næringsmiddeltilsyn (Kap. 1114, post 30). Beløpet kan ikke spesifiseres.

Tabell 5.3 viser bevilgningene til NLH og veterinærmedisinsk utdanning som omfatter Norges veterinærhøgskole og Veterinærmedisinsk senter i Tromsø. Tross nye studieplasser og stillinger er det for 1993 stillstand i bevilgningen til lønninger, i motsetning til fjorårets budsjett som hadde en betydelig økning.

5.4 Fiskeridepartementet

Utgiftene til forskning og utvikling (programkategori 16.20) utgjør 388,5 mill. kr i 1993. Dette gir en nedgang på 5 prosent i forhold til 1992 og skyldes for en stor del en bevilgning på 17,5 mill til nybygg for Fiskeriforskning i Tromsø på fjorårets budsjett.

På liknende måte som i landbruket er det i fiskeriene lagt mye større vekt på tverrfaglig miljøforskning i senere år. Det overordnede målet er "å skape en bærekraftig og lønnsom fiskeri- og havbruksnæring". Blant annet har erfaringer med vekslingene i torskefiskeriene ved Nord-Norge og i Barentshavet i senere år understreket at pålitelige forutsigelser må bygge på en forståelse av hele økosystemet.

Havforskningsinstituttet vil i 1993 starte opp et stort forskningsprogram om økosystemet i Norskehavet. De tre hovedmålene for programmet er "å avdekke mekanismer for havklimavariasjoner, identifisere og kvantifisere effekten av havklimavariasjoner på biologisk produksjon og vurdere betydningen og effektivitet

teten av den biologiske karbonpumpen som et sluk for atmosfærisk CO₂". Nasjonalkomiteen for miljøvernforskning planlegger også støtte til utforsking av Norskehavets økosystem.

Fiskeridepartementet vil for øvrig prioritere forskning på kyst- og fjordressurser gjennom spesiell støtte til Fiskeriforskning (Norsk institutt for fiskeri- og havbruksforskning) i Tromsø. Havbeiteprogrammet PUSH (Program for Utvikling og Stimulering av Havbeite) er planlagt med en totalramme på 300 mill. for perioden 1990-98 og vil få i underkant av 35 mill pr. år i 1993 og -94, med en økning til 43-47 mill. i 1995 og -96.

Tabellvedlegg

Tabell V.1 Bevilgninger fra Kultur- og vitenskapsdepartementet til universiteter og vitenskapelige høyskoler¹ i perioden 1950-93². Mill. kr.

År	Bygg m.m. ³	Drift og utstyr	Total
1950/51	3,2	21,0	24,2
1951/52	2,8	23,0	25,8
1952/53	5,3	27,1	32,4
1953/54	5,5	28,3	33,8
1954/55	6,6	30,6	37,2
1955/56	5,5	41,3	46,8
1956/57	6,8	49,3	56,1
1957/58	7,5	52,7	60,2
1958/59	8,9	53,1	62,0
1959/60	20,2	58,5	78,7
1960 (1/2)	12,8	31,1	43,9
1961	33,6	75,2	108,8
1962	38,7	97,7	136,4
1963	46,7	117,9	164,6
1964	42,1	136,6	178,7
1965	65,3	157,4	222,7
1966	118,0	204,3	322,3
1967	130,0	257,9	387,9
1968	100,6	298,6	399,2
1969	73,3	350,4	423,7
1970	77,9	412,1	490,0
1971	109,8	504,3	614,1
1972	106,0	611,3	717,3
1973	87,9	709,0	796,9
1974	114,6	787,7	902,3
1975	157,9	934,0	1 091,9
1976	205,3	1 098,0	1 303,3
1977	230,9	1 193,4	1 204,3
1978	215,1	1 285,8	1 500,9
1979	182,9	1 408,8	1 591,7
1980	159,6	1 443,1	1 602,7
1981	115,6	1 631,5	1 747,1
1982	115,8	1 829,3	1 945,1
1983	160,3	1 994,0	2 154,3
1984	127,0	2 116,4	2 243,4
1985	130,5	2 279,0	2 409,5
1986	165,9	2 472,2	2 638,1
1987	184,1	2 804,2	2 988,3
1988	242,9	3 040,3	3 283,2
1989	281,0	3 200,1	3 481,1
1990	514,6	3 646,9	4 161,5
1991	359,7	3 911,9	4 271,6
1992	378,9	4 384,8	4 763,7
1993	650,4	4 629,6	5 280,0

Noter til Tabell V.1

- 1 Tabellen følger tidligere inndeling av kategorien Universiteter og vitenskapelige høyskoler A.1. Dette betyr at lederopplæring er holdt utenfor. Fra 1991 inkl. stipendiatstillinger som tidl. er ført under lederopplæring.
- 2 Tallene er hentet fra statsregnskapet inntil 1978, mens tallene fra 1979-92 er hentet fra vedtatt budsjett (S III), for 1993 fra budsjettforslaget. Oppdragsmidler er ikke inkludert.
- 3 Bygg m.m. omfatter utstyr til nybygg, byggarbeider, tomteinnkjøp, ekstraordinært vedlikehold, kjøp av leiligheter m.m. (post 30-49 ekskl. post 45).

År	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
1	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
3	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
4	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
5	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
6	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
7	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
8	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
9	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
10	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
11	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
12	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
13	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
14	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
15	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
16	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
17	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
18	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
19	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
20	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
21	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
22	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
23	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
24	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
25	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
26	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
27	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
28	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
29	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
30	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
31	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
32	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
33	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
34	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
35	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
36	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
37	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
38	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
39	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
40	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
41	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
42	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
43	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
44	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
45	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
46	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
47	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
48	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
49	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
50	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2

Tabell V.2 Forskningsrådenes andel av tippemidlene fordelt på forskningsrådene 1949-93.¹⁾
1 000 kr.

Forsk- nings- rådenes budsjettår	Tippe- midler fra år	NAVF	NLVF	NTNF	RFU ²	Ekstra- ordingere tiltak ³	Totalt
1949-50	1948	963	395	630	12		2 000
1950-51	1949	2 550	1 275	1 475		700	6 000
1951-52	1950	3 705	1 860	2 785	50		8 400
1952-53	1951	4 390	2 130	3 430	50		10 000
1953-54	1952	4 770	2 605	2 985	105	3 535	14 000
1954-55	1953	5 020	2 845	3 450	125	6 563	18 003
1955-56	1954	5 280	3 045	3 975	200	8 700	21 200
1956-57	1955	5 800	3 370	4 930	185	7 715	22 000
1957-58	1956	6 600	3 800	5 400	162	6 838	22 800
1958-59	1957	7 700	4 250	6 000	256	6 194	24 400
1959-60	1958	8 600	4 550	6 450	310	5 290	25 200
1/2 1960	1959	4 800	2 500	3 725	220	2 355	13 600
1961	1959-60	19 910	5 040	8 425	400	3 225	37 000
1962	1960-61	10 910	5 240	8 807	350	2 693	28 000
1963	1961-62	11 551	5 741	9 358	275	1 375	28 300
1964	1962-63	11 900	5 901	9 636	259	952	28 648
1965	1963-64	12 817	6 600	9 965	220	618	30 220
1966	1964-65	16 125	8 250	13 125	30		37 530
1967	1965-66	17 490	9 640	15 050	500		42 680
1968	1966-67	20 840	10 660	16 920	500		48 920
1969	1967-68	21 930	11 220	17 850	850		51 850
1970	1968-69	23 220	11 880	18 900	850		54 850
1971	1969-70	24 940	12 760	20 300	950		58 950
1972	1970-71	28 800	14 700	23 500	950		67 950
1973	1971-72	33 300	17 000	27 100	1 200		78 600
1974	1972-73	33 300	17 000	27 100	1 200		78 600
1975	1973-74	31 800	16 300	25 900	2 000		76 000
1976	1974-75	30 300	15 500	24 600	2 200		72 600
1977	1975-76	36 550	18 700	29 750	2 400		87 400
1978	1976-77	43 860	22 400	35 750	2 000		104 010
1979	1977-78	60 200	30 800	49 000	3 000		143 000
1980	1978-79	75 800	38 700	61 500	4 000		180 000
1981	1979-80	86 000	44 000	70 000	4 000	40 000	244 000
1982	1980-81	116 500	59 600	94 850	4 000		274 950
1983	1981-82	125 500	56 100	125 000	4 000		310 600
1984	1982-83	105 800	54 100	86 100	4 000		250 000
1985	1983-84	121 500	64 960	98 750	5 000		290 210
1986	1984-85	139 210	74 480	113 310	6 000	5 000	338 000
1987 ⁴	1985-86	148 265	75 000	121 775	7 000		352 040
1988	1986-87	104 965	53 900	89 500	8 000		256 365
1989	1987-88	103 253	52 300	88 100	7 500		251 153
1990 ⁵	1988-89	101 458	50 797	82 366	1 500		236 121
1991	1989-90	101 313	51 021	83 622			235 956
1992	1990-91	89 834	45 400	75 700			210 034
1993 ⁶	1991-92	93 180	47 670	75 850			216 700

Noter til Tabell V.2

- 1 Dette representerer de årlige utbetalinger til forskningsformål - og atskiller seg noe fra det årlige tippeoverskudd p.g.a. fondsopplegg o.l.
- 2 Regjeringens forskningsutvalg. Omfatter også Forskningsrådenes Fellesutvalg, Hovedkomiteen for norsk forskning og Forskningspolitisk råd.
- 3 1950/51-1965: Felles byggetiltak. 1981: Tilleggsbevilgninger til vitenskapelig utstyr (20 mill. til NAVF og 20 mill. til NTNF). 1986: Superdatamaskin.
- 4 I tillegg til de oppførte beløp ble det bevilget 2 mill. kr av idrettsdelen av tippemidlene for 1987 og 1 % av de tilsvarende midler for 1988 til et eget 10-årsprogram for idrettsrelatert FoU.
- 5 Avviker fra i St.prp. nr 1, da tippeoverskuddet ikke ble stort nok til å dekke det budsjetterte beløp.
- 6 Fra 1993 er det vedtatt en ny lov om statlige pengespill (Ot.prp. nr. 52 for 1991-92). Dette innebærer en ny fordelingsnøkkel for overskuddet fra fotballspill og Lotto med lik tredeling mellom idrett, forskning og kultur. I samsvar med den nye loven blir disse midlene nå innført i statsbudsjettet som en ordinær bevilgning. Økte spilleinntekter til forskning innebærer reduksjon i det vanlige statstilskuddet. Ifølge Gul bok St.prp. nr. 1 (1992-93) s. *54 utgjør spilleoverskuddet til forskningsformål 530 millioner kroner, i tillegg er 21 millioner kroner fra spilleoverskuddet i 1991 fordelt til forskningsformål for 1993, samlet er 551 millioner kroner utgiftsført i spilleoverskudd til forskningsformål i 1993-budsjettet. I budsjettårene 1988 t.o.m. 1992 gikk 32,5 % av overskuddet fra fotballtippingen til forskning, mens 77,5 % gikk til idrett. I 1987 var andelen til forskning 45 %, mens den tidligere ble fordelt med 50 % til forskning og 50 prosent til idrett.

Sist utgitte publikasjoner fra NAVFs utredningsinstitutt

Rapporter:

- 6/92 **Olaf Tvede:**
Forskerrekruttering og forskerutdanning: fortsatt vekst? Kr 90,-
- 7/92 **Rolf Edvardsen:**
Rekrutteringen til hjemmehjelperyrket. Kr 60,-
- 8/92 **Lisbet Berg (red.):**
Begynnerstudenten. Kr 80,-

Annet:

NAVFs utredningsinstitutt: Utdanning og arbeidsmarked 1992. Redaktører Clara Åse Arnesen og Marit Egge. Kr 80,-

Nordisk Industrifond: Vitenskaps- og teknologi-indikatorer for Norden. En artikkelsamling. Inf. nr. 3/1992. Kr 80,-

Nordisk Industrifond: Nordisk FoU-statistikk for 1989 og statsbudsjettanalyse 1991. Inf. nr. 7/1991. Gratis

Forskningsrådenes statistikkutvalg: FoU-statistikk 1989. 1) Tabellsamling.
2) Informasjonsblad. Gratis.

Forskningsrådenes statistikkutvalg: R&D Statistics 1989-91. Informasjonsblad. Gratis

Nordisk Industrifond: Gratis

- FoU-TRENDER NR. 1: 1989. FoU-anslag for statsbudsjetter i de nordiske land 1979-89.
- FoU-TRENDER NR. 1: 1990. FoU-virksomheten i de nordiske landene 1981-87.
- R&D-TRENDS NR. 1: 1992. Nordic R&D facing the nineties.

Oversikt over samtlige publikasjoner fås ved henvendelse til instituttet.

Abonnement på rapporter gir 25 % rabatt.

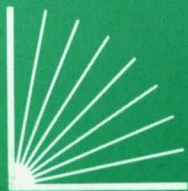
Navn: .....
Adresse: .....
.....
.....

Bestillingen sendes:
NAVFs utredningsinstitutt
Munthes gate 29
0260 Oslo

Statsbudsjettet 1993

I denne rapporten gir vi en oversikt over forslaget til statsbudsjett for 1993 med hensyn til bevilgninger, nye stillinger og prioriteringer som berører universiteter, høyskoler, forskningsråd og institusjoner med forskning. Analysen er foretatt med utgangspunkt i St.prp. nr. 1 (1992-93).

Rapporten belyser endringer i bevilgninger og prioriteringer innen forskning og høyere utdanning i forhold til fjorårets budsjett. Det er lagt vekt på å gjøre tallene sammenlignbare ved å korrigere for overføringer mellom ulike kapitler og poster. Omtale av nye tiltak og nye prinsipper og prioriteringer vies særlig oppmerksomhet.

NAVFs utredningsinstitut
Norges allmennvitenskapelige forskningsråd
Munthes gate 29, 0260 Oslo
Telefon (02) 55 67 00

Institute for Studies in Research and Higher Education
The Norwegian Research Council for Science and the Humanities
Munthes gate 29, 0260 Oslo, Norway